

Mediji u Srbiji - više ili manje regulative, 23. oktobra 2008.

NEOPHODNO USKLAĐIVANJE MEDIJSKIH ZAKONA SA STANDARDIMA EU

Postojeći zakoni kojima je regulisana oblast medija u Srbiji bili su dobri u trenutku kada su doneti, ali sada postoji potreba za njihovim usklađivanjem sa standardima u zemljama Evropske unije, jedan je zaključaka debate na temu "**Mediji u Srbiji - više ili manje regulative**", koju je organizovao Centar za demokratiju u okviru projekta "Demokratski politički forum".

Debata je održana 23. oktobra 2008. u sali Narodne banke Srbije u Beogradu, a uvodne reči dali su pomoćnik ministra za medije u Ministarstvu kulture **Dragan Janjić** i predsednica Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS) **Nadežda Gaće**. Debatu je vodila urednica Radija B92 **Suzana Trninić**.

U razgovoru su učestvovali: **Tanja Petrović** (ANEM), **Rodoljub Šabić** (Poverenik za informacije od javnog značaja), **Velimir Ćurguz Kazimir** (Ebart Konsalting), **Smilja Maksimović** (Pokrajinski sekretarijat za informisanje), **Rade Veljanovski** (FPN), **Miroljub Radojković** (FPN), **Marko Blagojević** (CeSID), **Vladimir Vuletić** (Filozofski fakultet), **Dragan Bisenić** (Ekonomist magazin), **Miljenko Dereta** (Građanske inicijative), **Marijana Stojčić** (Ženski informativno-dokumentacioni centar), **Milica Radovanović-Dumonjić** (Evropski pokret u Srbiji), **Aleksandar Avramović** (RTS), **Stanislav Veljković** (RTS), **Jelena Volić-Hellbusch** (Pravni fakultet Univerziteta Union), **Ivan Cvejić** (BETA), **Nataša Vučković** (Centar za demokratiju), **Milan Stanimirović** (narodni poslanik), **Boško Jakšić** (Politika), **Zoran Popović** (Ministarstvo spoljnih poslova), **Ivana Stefanović** (Ministarstvo kulture), **Jovanka Matić** (Institut društvenih nauka), **Snježana Milivojević** (Fakultet političkih nauka), **Danja Janjić-Milin** (Novosadska novinarska škola), i drugi.

Vesna Marjanović: Za svaku zakonodavnu inicijativu ili promenu regulativa potrebna je temeljna javna rasprava

Dobar dan svima. Zadovoljstvo mi je i čast da otvorim današnju debatu u ime Fonda Centar za demokratiju. Pretpostavljam da su organizatori tu čast meni pružili, između ostalog, što sam dugogodišnja saradnica ove organizacije, ali sam istovremeno odnedavno vrlo zainteresovana za oblast medija u Srbiji i kao predsednica skupštinskog Odbora za kulturu i informisanje.

Dakle, pozdravljam vas sve i zahvaljujem se što ste se pojavili ovako u imponantnom broju.

Neću praviti neke velike uvode zato što imamo više nego kompetentne uvodničare, ali ono što je jasno - to je da je ova tema poslednjih, ja bih rekla, sigurno godina, ali intenzivirano u poslednjih nekoliko meseci, između ostalog i zahvaljujući inicijativama i radu Ministarstva za kulturu i informisanje i pomoćnika za medije, gospodina Janjića, dakle tema o tome šta treba i na koji način vidimo budućnost medija u Srbiji, postala je vrlo aktuelna.

I sam gospodin Janjić je organizovao nedavno jedan okrugli sto na kome sam ja učestvovala i tada sam rekla ono što ću ponoviti i ovde, da bi zaista bila sreća kada bi za svaku zakonodavnu inicijativu ili najavu promene nekih regulativa i zakona bilo mogućnosti da se prethodno obavi jedna temeljna javna rasprava.

Ja mislim da je ovo već treći razgovor samo u poslednjih nedelju dana ili desetak dana, tako da mislim da je to nešto što je od velikog značaja, ne samo za javnost već i za nas poslanike koji ćemo na kraju tog procesa dobiti neke predloge o kojima treba da donesemo odluku.

Centar za demokratiju teži da najvažnije društvene teme raspravi u okviru jednog ozbiljnog dijaloga i da neguje kritičko mišljenje

Zašto baš ova tema, videćemo iz izlaganja uvodničara, ali ono čemu Centar za demokratiju teži jeste da neke najvažnije društvene teme raspravi u okviru jednog ozbiljnog dijaloga i da ovde neguje ono što se često ponavlja - kritičko mišljenje, a pošto su mediji danas, odnosno u svakoj modernoj demokratiji, ono što se naziva budnim okom demokratije, mislim da onda nema potrebe da dalje tražimo razloge za izbor ove današnje teme u okviru debate Demokratskog političkog foruma koji organizuje Fond Centar za demokratiju.

Toliko od mene, sada ću prepustiti Suzani da dalje moderira ovu diskusiju. Hvala vam još jednom.

(Vesna Marjanović, urednica sajta DPF i predsednica Odbora za kulturu i informisanje Skupštine Srbije)

Suzana Trninić: Šta očekujemo od seta zakona koji bi trebalo da uredi medijsku oblast u Srbiji?

Hvala Vesna. Dobar dan svima, ja sam Suzana Trninić, novinarka sam RTV B92.

Meni je zaista veliko zadovoljstvo što ovde danas mogu da prosto posređujem u razgovoru koji će voditi ljudi od kojih sam u najvećem broju i sama učila novinarstvo, što u redakcijama, što na Fakultetu političkih nauka.

Tema okruglog stola je "Mediji u Srbiji - više ili manje regulative", tu su kompetentni sagovornici koji će moći i da otvore interesantnu i korisnu debatu iz koje ćemo, verujem, uspeti da dobijemo i potrebne zaključke kako bismo svi znali šta očekujemo od tog seta zakona koji vlada priprema, koji bi trebalo da uredi medijsku oblast u Srbiji.

Ovaj okrugli sto, kao što je Vesna i rekla, održava se u okviru projekta Demokratski politički forum koji vodi Fond Centar za demokratiju, sve to naravno uz podršku Fridrih Ebert Fondacije i Olof Palme centra.

Sprega između medija i politike je od devedesetih, pa i danas, osam godina posle demokratskih promena u zemlji, i dalje na različite načine aktuelna

Moja uloga danas je da vas u nekoliko rečenica podsetim na osnovne razloge zbog kojih se mi ovde danas nalazimo. Sigurna sam da nikog od vas ne moram da podsećam kako se devedesetih godina polemizalo i o kojim temama kada je reč o medijima, te da je ta sprega između medija i politike od devedesetih, pa i danas, osam godina posle demokratskih promena u zemlji, i dalje na različite načine aktuelna.

Vlada priprema nove medijske zakone. Kako najavljuje nadležni ministar, ti zakoni bi trebalo da regulišu medijsku oblast, da omoguće razvoj našeg društva i da nam omoguće taj put ka Evropskoj uniji. Mi ovde imamo kompetentnog predstavnika vlasti koji će verujem o tome govoriti.

Dakle ovde smo da bismo videli u kojoj meri smo mi danas dostigli te evropske standarde kojima težimo i koliko smo i sami uticali na stvaranje tog funkcionalnog pravnog okvira koji bi trebalo da nam stigne iz Vlade Srbije, dakle ovde smo da se otvore pitanja privatizacije medija, položaja i uloge javnog servisa, efikasnosti, nepristrasnosti rada regulatornih tela, modernizacije, digitalizacije, etičkog kodeksa, dostupnosti informacija od javnog značaja.

Naši današnji uvodničari su gospodin Dragan Janjić iz Ministarstva kulture i medija Vlade Srbije i gospođa Nadežda Gaće, predsednica Nezavisnog udruženja novinara Srbije, pa ja sad imam dilemu da li da pustimo prvo vlast da nešto kaže ili da prvo damo reč dami. Evo, prvo dajemo dami reč, pa posle neka se vlast brani. Izvolite.

(Suzana Trninić, novinarka B92)

Nadežda Gaće: Uvredljivo je da su neformalni dogovori političara mnogo važniji od mišljenja stručne javnosti

Dobar dan i hvala. Ovo "dama" je bilo namerno rečeno pošto želim pre Dragana Janjića da kažem neke teze koje će, nadam se, doprineti našoj boljoj današnjoj diskusiji.

Dugo sam razmišljala i kod kuće sam ostavila blizu sto stranica teksta koje je Nezavisno udruženje novinara Srbije u protekle dve godine slalo određenim bitnim faktorima u ovom društvu, da li se radi o Savetu RRA, da li se radi o javnom servisu, da li se radi o ministarstvima... Onda sam shvatila da je najbolje da to ostavim kod kuće, jer će ispasti da je Nezavisno udruženje novinara prepotentno i da se pravimo važni, što naravno nije tačno.

Ova tema medija u Srbiji i rasprave koje se u poslednja dva meseca vode na tu temu, na žalost, strahovito me podsećaju na periode devedesetih ili na sam početak 2000. godine.

Pošto mislim da je gotovo osiono i bezobrazno da se vraćamo na pitanja koja smo diskutovali početkom 2000. godine jer ispada kao da mi ništa u proteklih osam godina nismo radili, namerno zbog toga kompletnu tu dokumentaciju nisam donela ovde i čitala po datumima kad smo šta slali ministarstvu, kad smo tražili izmene, da se ne usvoji predloženi set zakona koje je Svet RRA i radiodifuziju još više upropastio.

Kada dođe nova vlast ona kaže: hoću hitno da menjam, hoću hitno da popravim set medijskih zakona, a onda se ponovo ispostavi da su neformalni dogovori moći koji vladaju kod koalicionih partnera mnogo važniji od onoga što stručna javnost i znalci medijskih zakona o tome govore

Na kraju krajeva, ovde sede ljudi koji su zajedno sa nama učestvovali na tim okruglim stolovima, od Snježane, Radojkovića, pravili smo posebni dodatak sa listom Republika, naravno i Rade Veljanovski, ne želim nikog ovde da preskočim, i to je nekako sve ostajalo kao mrtvo slovo na papiru. Onda dođe nova vlast i kaže: hoću hitno da menjam, hoću hitno da popravim set zakona, a onda se potom ponovo ispostavi da su neformalni dogovori moći koji vladaju kod koalicionih partnera mnogo važniji nego što stručna javnost i zaista znalci medijskih zakona o tome govore. I onda to postaje zaista uvredljivo.

U proteklih deset dana bili smo na dva okrugla stola koji je trebalo da se bave istom ovom temom, jedan je bio u SIV-u (Palata Srbija), pojavili su nam se svi ministri, i ministar kulture i ministarka za telekomunikacije, ministar za trgovinu. Drugi skup je bio u Sava centru u organizaciji Saveta Evrope i danas ću ponoviti ono što sam tamo rekla i neću više govoriti.

RRA je morala da podnese monitoring kako su u protekle tri godine radili mediji koji su dobili nacionalne frekvencije

Ako ulazimo u ovako ozbiljne teme, onda pre svega RRA je morao da podnese ili da ga nateramo da to uradi, bez obzira da li on to želi ili ne želi, monitoring kako su u protekle tri godine radili mediji koji su dobili nacionalne frekvencije, koja je gledanost, da li su ispunili sve ono što su morali da bi dobili frekvencije. To niko ne radi, članovi Saveta Republičke radiodifuzne agencije čak smatraju da to nije njihova obaveza, jer bi se zapravo shvatilo kao da oni uređuju televizije kojima su dali nacionalne frekvencije, pri tom sami sebi upadaju u reč jer su oni propisali kriterijum kako ko može da dobije frekvenciju i kakav program mora da pravi.

Kada je reč o privatizaciji medija, trenutno Nezavisno udruženje novinara ima primedbu, ali ja to ne smatram za nikakav konflikt, niti sukob sa gradskom vlašću, mi smo još 30. decembra prošle godine odmah reagovali saopštenjem da zakon koji je tada usvojen, odnosno to je lokalna samouprava donela, da grad Beograd ima poseban status u Republici Srbiji, što je potpuno u redu, ali tamo je već stajalo da grad ima pravo da ima svoju televiziju i svoje štampane medije. Mi smo tada reagovali na tu odluku parlamenta koji je usvojio, da je to protivzakonito, da je to u koliziji sa Zakonom o informisanju, sa RRA, sa svim mogućim zakonima koje mi imamo, a posebno u koliziji sa nečim što se nadam da ljudi u Srbiji veruju - da ćemo mi jednog dana biti u Evropi.

Postoji set zakona koji uređuju medijsku scenu na zapadu i ako Srbija želi jednoga dana da primiriše Evropi, onda će morati i svoje medijske zakone da prilagodi evropskim medijskim zakonima, a tamo pojam "državni mediji" ne postoji.

Dakle, postoji set zakona koji uređuju medijsku scenu na zapadu i ako Srbija želi jednoga dana

da primiriše Evropi, onda će morati i svoje medijske zakone da prilagodi evropskim medijskim zakonima, a tamo pojam "državni mediji" ne postoji. Ljudi će misliti da smo mi neki XVII vek. Niko na to nije obraćao pažnju ni sada kada se usvajao Statut grada Beograda, mi smo poslali svoje amandmane, dobili smo odgovor, ne lični, nego preko televizije, da Nezavisno udruženje novinara, ali tu su zaboravili da kažu i ANEM i Lokal Pres i NDNV i čak se i Udruženje novinara Srbije potpisalo na naše amandmane, dakle rekli su da mi ne razumemo interaktivni odnos građana Beograda i Studija B. Prosto mislim da je to takođe uvredljivo, jer mislim da sva medijska udruženja mnogo bolje razumeju medijsku scenu nego političari kojima u datom trenutku treba jedno, pa kada sam ja na vlasti nećemo da menjamo, kada dođe neko drugi na vlast, onda ovaj odmah ima potrebu da menja, možda i ono što je bilo dobro.

Proces privatizacije u Srbiji dobro je zaustavljen na osnovu odluka koje su usvojene u gradu Beogradu, Kragujevcu... jer lokalne vlasti hoće da imaju svoje televizije

Tako da je proces privatizacije u Srbiji dobro zaustavljen na osnovu odluka koje su usvojene u gradu Beogradu, Kragujevac takođe, ja sam razgovarala sa gospodinom Verkom prošle nedelje, on kaže: Izvini, ja hoću da imam televiziju na budžetu, pa šta mene briga što vi imate posebni status grada, i ja imam u Kragujevcu svoj posebni status. Hoće Jagodina, hoće Subotica, hoće Novi Sad, prosto, mi se vrtimo, mi stalno otvaramo neke teme i to što izgovorimo negde stoji.

Drugo, meni se čini da će se ovde otvoriti još jedan veliki problem, a to je kako javni servis Vojvodine misli da funkcioniše i koliko vidim, a mislim da nisam glupa, postoji ideja da Vojvodina ima posebni svoj savet RRA. Ja sam rekla gospodnu Obradoviću u pauzi te rasprave, da će Srbija, očigledno, biti jedina zemlja na svetu koja će na razdaljini od 70km imati dva saveta RRA, a da se niko ovog trenutka ne zapita kolika je gledanost javnog servisa u Vojvodini.

Kao što naravno tvrdoglava vlast javnog servisa odbija da odgovori na suštinska pitanja zašto je uništila drugi kanal javnog servisa prenosom iz parlamenta, takođe 301 saopštenje, molba javnom servisu, pravili okrugli sto da oni ne smeju to da dozvole, da mogu da prave specijalne emisije ili da otvore dva sata parlamenta, a da drugi program javnog servisa mora da bude za samostalne produkcije, za dečji program, obrazovni, kulturu, toga naravno nigde nema. A onda su naravno prvi program uništili samostalnim produkcijama, 48 sati svadba i slično, dva sata uveče, itd.

Zašto bi bilo kakav politički dogovor bilo koje vlasti uređivao javni servis? Javni servis je odgovoran građanima, građani ga plaćaju. Glavni je problem da li je javni servis zaista postao suštinski javni servis.

I sad, kad i sa njima razgovarate oni kažu: mi smo to morali. Pa to je javni servis, zašto bi morao, zašto bi bilo kakav politički dogovor one vlasti ili ove nove koja je sada, uređivao javni servis? Javni servis je odgovoran građanima, građani ga plaćaju. Na tu moju jednostavnu konstataciju, meni jedan od direktora u javnom servisu kaže: ali mi smo imali milion zahteva. Potpisi? Ja to nikad u životu nisam videla. Tražili smo da nam pokažete gde je milion članova Radikalne stranke, stari, novi radikali, da su doneli peticiju da se prenosi Vojislav Šešelj iz Haga. I drugo,

interesuje me da li tih milion koji su doneli tu peticiju, a mislim da nisu, da li su to oni ljudi koji plaćaju javni servis. Ja ga plaćam. A onda je glavni problem kakva je naplata javnog servisa. Jeste problem, a glavni je problem da li je javni servis zaista postao suštinski javni servis. To isto naravno mislim i za javni servis u Vojvodini.

A sa procesom zaustavljanja privatizacije mi ćemo one medije koji su se privatizovali dovesti u situaciju da oni misle da su glupi što su poštovali zakon. Možda sve ovo što ja govorim deluje oštro, ali nije, ja sam vrlo dobre volje. I mislim da sam donela sve one papire koje imam u NUNS-u i kod kuće, verovatno bih imala crnu rupu ispred svojih sopstvenih očiju i ne bih vas ni videla. Hvala.

(Nadežda Gaće, predsednica NUNS)

Suzana Trninić: Čuli ste Nadeždu Gaće, mislim da ništa konkretnije nismo mogli da čujemo, pa sada Dragan Janjić uopšte nema lak zadatak. Dakle Dragane, kakva je uloga javnog servisa danas, šta je sa privatizacijom medija, kakvi su neformalni uticaji moći koji proističu iz koalicija koje se prave na političkom nivou i zašto mi danas ponovo raspravljamo o istim temama?

Dragan Janjić: Za društvo je jako opasno i jako loše da ima važne zakone u koliziji

Prvo da vidimo da li je ovo intervju ili uvodno izlaganje, od ove serije pitanja to mi nije jasno. Šalim se, naravno. Dobar dan svima, zadovoljstvo mi je što sam ovde i što mogu da iznesem aktivnosti koje ima Ministarstvo kulture na prilagođavanju medijske regulative evropskim standardima.

U poslednjih sedam dana ovo je četvrti okrugli sto na ovu temu, to samo pokazuje koliki interes postoji za nju i to takođe pokazuje da je Ministarstvo kulture kada je pokrenulo celu ovu inicijativu bilo u pravu, dakle da je to nešto što je zaista potrebno raditi.

Mi govorimo o prilagođavanju naše medijske regulative evropskim standardima. Evropski standardi su definisani u raznim evropskim dokumentima, direktivama, poveljama, itd. Pri izradi regulative mora se voditi računa o tome vrlo pažljivo.

Medijski zakoni koji su sada na snazi, u trenutku kada su donošeni jesu bili u skladu sa evropskim standardima. Ali zbog krupnih promena na tehnološkom planu, i promena u samoj EU, sada su

nužna dalja usaglašavanja

Ja moram da kažem da je regulativa koja je sada na snazi, odnosno zakoni o radiodifuziji, o medijima kao bazični zakoni, u trenutku kada su donošeni oni jesu bili u skladu sa evropskim standardima. Oni su i sada u osnovi u skladu sa evropskim standardima, ali u međuvremenu su se desile krupne promene na tehnološkom planu, krupne promene u samoj EU, u načinu rada medija, itd, i nužna su, dakle, dalja usaglašavanja. Ovo je neki drugi korak i ovo je početak jedne nove faze u reformi medijskog sektora nakon 2000. godine, odnosno sloma režima Slobodana Miloševića.

Moram reći da smo mi svim ovim pitanjima pristupili vrlo pažljivo, vrlo odgovorno, o tome govori činjenica da pripreme za formiranje radne grupe traju već dva i po meseca, obavili smo čitavu seriju razgovora, počev od javnog servisa pa do predstavnika nezavisnih regulativnih tela, medijske industrije, itd.

Zadovoljstvo mi je da imam utisak nakon ova tri prethodna skupa, da smo na kraju uspeali nekako da otklonimo šumove koji su bili na celoj ovoj priči. Naime, jako dugo smo pričali o tome kako postoje neke tajne namere, kako je sve to nešto zakulisno, kako se to sve radi da bi se smenio ovaj ili onaj, kako će sve da bude obavljeno na brzinu, itd. Mislim da smo na ovim otvorenim razgovorima koje smo imali u proteklih sedam dana, nadam se, definitivno raščistili sa tim problemima i da sada možemo da se okrenemo ozbiljnom radu i da se okrenemo ozbiljnom razmatranju problema koji stoje pred nama.

Radna grupa Ministarstva kulture bi uskoro trebalo da završi prvu verziju zakona o sprečavanju nedozvoljene medijske koncentracije

Ja ću samo ukratko da kažem kakav je plan, da se tako izrazim. Radna grupa je formirana, imena članova radne grupe su objavljena, to je radna grupa Ministarstva kulture. Radna grupa već uveliko radi i trebalo bi da se završi uskoro, ja se nadam u narednih desetak dana, prva verzija, nova verzija zakona o sprečavanju nedozvoljene medijske koncentracije. To je jedan zakon koji treba da utvrdi transparentnost vlasništva nad medijima što je veoma važno i što je veliki nedostatak na medijskoj sceni u Srbiji. Verujem da će javna rasprava o njemu da počne već početkom novembra.

Ključni razlog zbog kojeg treba raditi na izmenama zakona o radiodifuziji jeste činjenica da su veoma ojačali pritisci da se vrati vlasništvo nad lokalnim medijima, dakle da upliv lokalnih vlasti u elektronske medije bude bitno povećan.

Drugi posao koji odmah čeka radnu grupu jeste rad na zakonu o radiodifuziji i tu bih se zadržao najduže u ovom trenutku jer upravo te promene proizvode najviše nedoumica i najviše kritika. Po mom mišljenju, ključni razlog zbog čega treba raditi na izmenama ovog zakona, pored gomile drugih, jeste upravo činjenica da su jako ojačali pritisci da se vrati vlasništvo nad lokalnim medijima, dakle da upliv lokalnih vlasti u elektronske medije bude bitno povećan. Mi u poslednje vreme jako puno pričamo o nesumnjivom značaju javnog servisa, ali vrlo često

provejava mišljenje da javni servis i ostalo, da to nije ni bitno... To ne bih mogao da prihvatim jer, pre svega, naš zadatak je da obezbedimo medijski pluralizam, da obezbedimo slobodu javne reči i to je suština svake zakonske promene koja se pravi u skladu sa standardima i sa standardima koji postoje u EU.

Dakle, očigledno je da će se na nov način pokrenuti neke dileme koje su postojale još odmah nakon 2000. godine. Ja mislim da je suština u tome da mi tokom rasprave koja će biti razgovaramo o modelima privatizacije, a ne o zaustavljanju privatizacije. Kakve će se sve ideje pojaviti u budućnosti, to ćemo da vidimo. U svakom slučaju i radna grupa i ministarstvo će biti otvoreni za sve opcije. Mi smo napravili neku proceduru koja podrazumeva potpunu transparentnost, koja podrazumeva sastanke sa relevantnim subjektima, kako se to kaže, od javnog servisa do medijske industrije po pojedinim pitanjima zakona. Pre nego što se izađe sa bilo kakvim tekstom zakona, dakle, imaćemo prethodne konsultacije, naravno uključujući i parlament, odnosno nadležni parlamentarni organ, pa tek onda ide javna rasprava. Dakle sve će biti potpuno transparentno i cilj nam je da u nova zakonska rešenja bude ugrađeno što je moguće više onoga što smeta u praksi i onoga što dolazi kao zahtev iz prakse.

Kada je reč o javnom servisu mislim da, generalno gledano, koncept ne treba menjati. Druga je stvar kako to funkcioniše u praksi

Mislim da generalno gledano koncept kada je reč o javnom servisu ne treba menjati. Mi imamo jedan vrlo jasan koncept koji kaže: postoje javni servisi Vojvodine i Srbije, postoje komercijalni emiteri, a postoji nezavisno regulatorno telo koje ima svoja ovlašćenja i ingerencije u odnosu na javni servis i to rešenje, više puta smo ponovili, i kada je donošeno bilo je pohvaljeno od strane EU. Takav princip dakle, pretpostavljam da ne bi trebalo menjati, što ne znači da ako bude drugačijih zahteva, odnosno ako se u javnoj raspravi pokaže da neko ima bolju ideju, da se nećemo okrenuti toj boljoj ideji.

Druga je stvar kako to sve funkcioniše. U poslednje vreme imamo sve više zahteva da se naprave lokalni javni servisi. Ja moram reći da ti zahtevi podrazumevaju lokalni javni servis koji će biti pod ingerencijom lokalne vlasti, a ne lokalni javni servis koji će biti deo javnog servisa, dakle koja će biti regionalna ispostava, da tako kažem, kako je to u evropskim zemljama poput Francuske, Engleske, itd. Ovde je reč o tome da lokalne zajednice žele da zadrže svoje elektronske medije. Naravno, to je moguće ukoliko postoje nezavisni izvori sredstava, ukoliko imamo referendum na kome se građani izjasne da žele da imaju svoj lokalni servis i da žele da ga plaćaju posebno ili ukoliko se nađe neki drugi oblik finansiranja.

Po mom mišljenju, treba ići ka tome da treba da se finansira javni interes, a ne da se finansiraju javna preduzeća. Nije bitno da li se nešto što je u javnom interesu, počev od programa za manjine do toga kako se odnosimo prema ekologiji, kako se raznosi smeće, itd, nije bitno da li se to objavljuje na mediju koje je privatno vlasništvo ili je vlasništvo opštine, bitno je da se to objavljuje i javni interes je da se dobije na tržištu takvo nešto, zato što se od takvih stvari ne može zaraditi na tržištu. U krajnjoj liniji, zbog toga su i formirani javni servisi koje imamo sada.

Treba ići ka tome da se finansira javni interes, a ne da se finansiraju javna preduzeća. Promenama zakona treba da se obezbedi zaštita javnog interesa, a ne da se ide samo na to da li će mediji ostati u opštinskom vlasništvu ili neće

Dakle mislim da bi promene zakona trebalo da idu u tom pravcu da se obezbedi funkcija javnog interesa, da se obezbeđuje javni interes, da se obezbedi zaštita javnog interesa, a ne da se ide samo na to da li će mediji ostati u opštinskom vlasništvu ili neće. Moramo da se opredelimo za neki koncept: ili imamo javni servis sa lokalnim ispostavama ili imamo ovo što imamo sada - komercijalne emitere i dva javna servisa. Lokalni javni servisi, ponavljam, moraju da imaju po pravilu nezavisne izvore finansiranja da bi bili lokalni javni servisi. Tu su mogući različiti modeli, bilo je različitih ideja, ali o tome ne bih sada govorio.

Što se tiče zahteva za formiranje nezavisnog regulatornog tela u pokrajini Vojvodini, prvo, Vojvodina ima javni servis i nije upitno to, ne vodimo raspravu o tome da li Vojvodina treba da ima javni servis ili ne. To pitanje pokrajinskog javnog servisa se pokrenulo poslednjih desetak dana. Što se Ministarstva kulture tiče sve opcije su na stolu, treba razgovarati, na kraju će rešenje, pretpostavljam, zavisiti od volje političke većine.

Takođe, želim da naglasim da mi ostajemo i suviše dugo u situaciji u kojoj imamo koliziju zakona i nije medijska sfera jedina u kojoj postoji kolizija zakona. Za jedno društvo je jako opasno i jako loše da ima važne zakone u koliziji. Mi imamo, dakle, Nada je pomenula i zakon o glavnom gradu i zakon o lokalnoj samoupravi koji dozvoljavaju vlasništvo lokalne samouprave nad elektronskim medijima, dok zakon o javnom informisanju i zakon o radiodifuziji to izričito zabranjuju. To na terenu, odnosno u praksi stvara pomalo šizofrenu situaciju i svakako je potrebno to promeniti. U kom pravcu? Naravno, mi u Ministarstvu kulture koji smo zaduženi za sprovođenje medijskih zakona smatramo da to treba menjati tako da se prilagođavamo medijskim zakonima. Toliko, ja se izvinjavam ako sam možda malo odužio. Hvala.

(Dragan Janjić, Ministarstvo kulture, pomoćnik ministra za medije)

Suzana Trninić: Čuli ste pitanja koja je pokrenula Nadežda Gaće, čuli ste šta kaže predstavnik nadležnog ministarstva, dakle pomoćnik ministra za medije gospodin Dragan Janjić.

Pozivam vas da ukoliko želite da odgovorite na bilo koje od ovih pitanja ili produbite bilo koje od pitanja koje je pokrenula Nadežda, a na koje je pokušao da odgovori gospodin Janjić. Dakle, ono što se ponovo čulo, a to je to glavno pitanje zašto mi danas ponovo sedimo i postavljamo stara pitanja i do kada će ovakve situacije da nam se dešavaju.

Nadežda, čula si šta je govorio gospodin Janjić, da li misliš da bi trebalo menjati, stav vlade je, koliko sam ja shvatila Dragana, da ne bi trebalo menjati koncept javnog servisa, on je takav kakav je, za sada.

Nadežda Gaće: Moramo da izađemo iz volje političke većine kada su u pitanju medijski zakoni

Ne, gospodin Janjić nije rekao da ne treba menjati koncept. Koliko sam ja shvatila, on je rekao da imamo javni servis, da on formalno jeste javni servis, ali da suštinski nije postao javni servis i da tu treba tražiti modalitete.

Mislim da je tu priču da se piše novi zakon o javnom servisu i da je to samo zbog toga da bi bio smenjen gospodin Tijanić, mislim da je gospodin Tijanić to tako razumeo i krenuo u javnu kampanju da je to zakon protiv njega.

Postoje sredine koje imaju poseban zakon o javnom servisu koji nije deo kompletne radiodifuzije, ali većinska, bolja iskustva su da je javni servis uvek deo radiodifuzije, mislim da samo Crnogorci i Slovenci od bivših naših republika imaju rešenje da su odvojili javni servis i napravili poseban zakon o javnom servisu. Koliko shvatam Slovenci će se ponovo sada vratiti u kompletnu radiodifuziju.

Ali ja mislim da ovo što je danas ovde nama tema, da to nije da li je trebalo pisati novi zakon o javnom servisu i da li je to bilo zaista upućeno samo na lik i delo gospodina Tijanića, mislim da nije to suština. Suština je da je možda jedan dobar zakon o radiodifuziji koji su radili eksperti, i on je na početku bio mnogo bolji nego što je sada, a poslednje izmene od pre dve godine predsednik države je odbio da potpiše, pa je onda parlamentarna većina u drugom odnosu snaga, mislim da su tada bili DSS, G17 plus i ne znam ko, oni su glasali i kada je taj zakon izglasan u parlamentu, onda više nije bilo bitno da li predsednik države stavlja na njega potpis ili ne stavlja. Nezavisno udruženje novinara, ne smo mi nego uopšte zainteresovana medijska udruženja su jedno dva meseca, tražili smo prijem, tada Vesna Marjanović nije bila predsednica skupštinskog Odbora za kulturu i informisanje, dakle išla je delegacija, mi smo ukazivali zašto je to loše.

Ako stalno ostajemo u volji političke većine, onda smo daleko od onoga što pretpostavljam da je sloboda medija, a da ne govorim da za bazičnu demokratiju nekog društva postoje tri stuba, a to su nezavisni univerzitet, nezavisno pravosuđe i sloboda medija

Moja priča je potpuno nekako drugačija. Znači, u ovom društvu postoje ljudi koji ukazuju da nešto nije dobro, ali to nekako ne dolazi do ušiju onih koji odlučuju i lično mislim da bi bila vrlo dobra ova rasprava ako mi pokušamo da se osnažimo da izađemo iz volje političke većine, jer ako smo u volji političke većine onda mi o slobodi medija ne govorimo. Naravno, ja uopšte nisam naivna žena, ja znam da i na Zapadu postoje pokušaji i uticaja i lobiranja i pokušaji

kupovine medija zbog ostvarivanja svog sopstvenog interesa. Prema tome, ne razgovarate sa nekim ko ima 17 godina, pa da sam ja sad glupo naivna, ali ceo problem je da mi moramo da izađemo iz volje političke većine kada su u pitanju medijski zakoni. Ako stalno ostajemo u volji političke većine, onda smo daleko od onoga što pretpostavljam da je sloboda medija, a da ne govorim da za bazičnu demokratiju nekog društva postoje tri stuba, a to su nezavisni univerzitet, nezavisno pravosuđe i sloboda medija. Ako društvo to ima, onda može da se kaže da je demokratsko društvo. Mi to nemamo, a nemamo zato što pristajemo da volja političke većine nama određuje šta će biti. Hvala.

Dragan Janjić: Samo jedno razjašnjenje da ne bude nedoumica. Kada je reč o javnom servisu i rešenjima koja postoje, smatramo da je dobro da postoji nezavisni izvor finansiranja, da kontrolu nad javnim servisima nema vlada, nego nezavisno regulatorno telo, to je dobro postavljeno i to treba da ostane.

Suzana Trninić: Imali smo priliku da čujemo izlaganja uvodničara. Ono što je činjenica jeste da taj zakon, odnosno zakoni koje vlada priprema moraju da prođu skupštinsku proceduru. Pre nego što dođe do glasanja o njima će se raspravljati na nadležnom odboru koji vodi Vesna Marjanović, pa bih je zamolila da nam prosto nešto o tome kaže. Da li ste sada u situaciji da nam kažete kakvu polemiku u samom parlamentu očekujete kada se vladajuća većina suoči sa argumentima koje opozicione stranke imaju da iznesu na tekst koji predlaže vlada?

Vesna Marjanović: Važno je da postoji razmena mišljenja u kojoj ćemo čuti što više argumenata svih zainteresovanih

Gospodin Janjić je upravo rekao da su zakoni u pripremi, teško mi je da predvidim to dok ne vidimo oko kog teksta ćemo da razgovaramo. Ali ono što mislim da je važno i zato su ovi razgovori dobri, to je da pre nego što dobijemo bilo kakav predlog od vlade postoji jedna opšta razmena mišljenja u kojoj ćemo mi imati priliku da čujemo što više argumenata i stručne javnosti i medija i svih zainteresovanih, kako bismo mogli da donosimo ono što se zove informisane odluke.

Moram da kažem da to nije uvek slučaj sa predlozima koji stižu u parlament, da nemamo uvek dovoljno vremena da dobijemo tu količinu informacija koju mislim da možemo da očekujemo u ovom slučaju, jer već imamo otvorene razne teme, ponuđene različite modele, mislim da je to ono što je uvek dobro pre nego što neki predlog dođe na raspravu u nadležni odbor, pa zatim i

plenarno.

Međutim, ono što mi se čini da bismo mogli u daljoj raspravi, pošto smo svi mi ovde kada smo napravili uvod već bili uključeni u neke prethodne debate, pa smo već dosta ušli u jednu vrlo konkretnu temu, a to je tema privatizacije lokalnih medija zato što je ona zaista negde, ako mogu to da kažem, najproblematičnija u ovom trenutku zbog te kolizije zakona i onda je tu najveća rasprava i interesovanje i lokalnih samouprava i lokalnih medija, dakle o tome kako će to da se reši.

Ja bih rekla da ova debata nije samo o toj temi. Na okruglom stolu koji je organizovalo ministarstvo su uglavnom bili predstavnici lokalnih medija, bar u onom delu u kome sam ja prisustvovala i onda je bila najveća rasprava o tome, ali mi ovde imamo otvorene još neke teme.

U poslednjih osam godina mi jesmo napravili neki pomak, ostvarili smo jednu dosta veliku slobodu i medija i javnog izražavanja putem medija, itd, ali očigledno da nismo još do kraja uspostavili red

Ono što bih ja rekla, čak ne mogu do kraja da se složim da mi i dalje razgovaramo o istim stvarima kao pre osam godina, jesu neke teme i dalje prisutne, ali mi jesmo napravili neki pomak i, kako bih ja to pojednostavljeno nazvala, mi smo ostvarili jednu dosta veliku slobodu i medija i javnog izražavanja putem medija, itd, ali očigledno da nismo još do kraja uspostavili red. Na koji način, koji je pravac u kome to treba činiti dalje - to je sada na svima nama da vidimo. Doneli smo neke zakone i sada možemo da napravimo jedan presek i da kažemo kako to sada dalje poboljšati i koji su nam prioriteti.

Mislim da je vrlo važan ovaj predlog o kome je gospodin Janjić govorio i koji će nadam se prvi doći na red, a to je zakon o medijskoj koncentraciji. To je izuzetno važno, taj zakon bi trebalo, koliko ja razumem, jednim delom da govori o transparentnosti vlasništva u medijima što mislim da je od ključne važnosti danas na medijskoj sceni u Srbiji.

Veoma važne teme o kojima možemo da razgovaramo su i govor mržnje u medijima, zaštita ljudskih prava, zaštita žrtava koje su u našim medijima prikazivane na nehuman i necivilizacijski način, izuzetno zanimljiva tema je i digitalizacija...

Mnogo se govorilo i prošle godine o govoru mržnje u medijima, o zaštiti ljudskih prava, o zaštiti žrtava koje su prikazivane da kažem na jedan nehuman i necivilizacijski način u našim medijima i mnogim drugim temama koje se sada postavljaju kao važne i koje zahtevaju neku vrstu društvene reakcije a naravno i reakcije nadležnih institucija i možda i neke dodatne regulative. Mislim da su sve to teme o kojima danas možemo da razgovaramo.

Jedna izuzetno zanimljiva tema je digitalizacija, međutim mi nikako tome da posvetimo pažnju jer smo toliko opterećeni ovim našim dnevnim pitanjima, a digitalizacija je jedno suštinsko pitanje koje nam se negde, da tako kažem, nameće, ali mi još nismo dovoljno ozbiljno krenuli da

se prilagođavamo tim novim zahtevima i nečemu što je neophodno samo po sebi ukoliko mislimo da opstane naša medijska slika na stabilnim nogama negde u budućnosti.

Mislim da ovaj sastav današnjih učesnika i tema koju smo postavili otvara mogućnost da razgovaramo o svim ovim oblastima i da vidimo kakvo je mišljenje ljudi koji se bave ovim pitanjima koji su i sami novinari, s jedne strane, i onih koji su eksperti za medijsko zakonodavstvo, da vidimo koji su to pravci o kojima možemo da razmišljamo, koji su to različiti modeli, a ima ih u Evropi, koji su najprilagodljiviji našem podneblju i našim potrebama.

Ja se nadam da ćemo mi dok prvi zakon dođe u parlament imati već dovoljno informacija i dovoljno otvorenih opcija da možemo da donesemo najbolju moguću odluku, a naravno da ćemo imati polemiku između opozicije i vladajuće većine, to će uvek da postoji, bez toga nema parlamentarnog života. Da li se ona uvek odvija na suštinskim i principijelnim pitanjima, to je već druga stvar, ja očekujem da ćemo imati polemiku, a videćemo u kom pravcu.

Suzana Trninić: Da, tu je i gospodin Stanimirović iz Odbora za kulturu i informisanje u Skupštini Srbije. Vi ste takođe deo vladajuće koalicije. Ja imam spisak na kome su predstavnici drugih stranaka koji, evo, ovde nisu prisutni.

Gospodine Stanimiroviću, osim što ste narodni poslanik Vi ste bili i novinar, tako da ja ne znam koju ćete ulogu da preuzmete kada budete govorili ali evo, neka to bude uloga predstavnika zakonodavne vlasti ali bar kroz vizuru nekog ko se bavio poslom novinara u nekom trenutku.

Milan Stanimirović: Postoji otpor privatizaciji lokalnih medija i od strane lokalnih vlasti i iz samih medija

Radio sam u lokalnom mediju Radio Vrbas i listu Glas. Osam godina sam poslanik DS u republičkom parlamentu, pratio sam događanja u medijskoj sferi, čak sam svojevremeno bio i ovlašćeni predstavnik poslaničke grupe za izmene i dopune Zakona o radiodifuziji.

Naravno da sam za privatizaciju medija, za medijski pluralizam i slobodu javne reči. Samo treba odrediti koji je to model

Pa evo kako to izgleda. Bio sam svojevremeno potpredsednik i predsednik opštine Vrbas i mi

smo znali neminovno da će doći do privatizacije lokalnih medija. Pripremali smo te medije za privatizaciju i pripremali smo ih na taj način što smo ih pripremali da opstanu na tržištu i da budu primamljivi da ih sutra neko kupi i da mogu uopšte da opstanu.

I da vam kažem, kada je došlo do promene vlasti 52% od priliva sredstava mediji su zarađivali sami, 48% su dobijali iz opštinskog budžeta. Imali su 17 zaposlenih, lokalnu televiziju u povelju, regionalni radio i list Glas. Sada je situacija takva da su 97% finansirani iz budžeta, imaju 43 zaposlena i da jednostavno niko neće hteti da ih kupi osim možda nekog lokalnog tajkuna koji će ih uzeti zbog frekvencije koju su dobili i koji će na taj način želiti da oblikuje javno mnjenje na tom lokalnom nivou. Ali, dakle, vrlo teško će ti mediji opstati sami.

Imamo s jedne strane otpor lokalnih vlasti koje koriste medije kao svoj instrument za oblikovanje javnog mnjenja, s druge strane imamo i otpor unutar samih medijskih kuća kojima je veoma lagodno da budu na budžetskim jaslama, da ne budu u konkurenciji sa drugim medijima, da ne moraju da zarade na tržištu i da na taj način opstanu.

S jedne strane imamo otpor lokalnih vlasti koje koriste medije kao svoj instrument za oblikovanje javnog mnjenja, s druge strane imamo i otpor unutar samih medijskih kuća kojima je veoma lagodno da budu na budžetskim jaslama, da ne budu u konkurenciji sa drugima

Tu se setih, kada govorimo o reformama, evo sada govorimo i o medijima i o celom setu tih medijskih zakona koji treba da regulišu ovu oblast, bio sam na jednom sličnom skupu u domenu obrazovanja, pa jedan profesor reče: reforma obrazovanja je kao seljenje groblja, malo podrške iznutra. Isto vam je i u medijskoj oblasti, posebno u lokalnim medijima, vrlo malo je podrške iznutra, ljudi neće da se odreknu tog privilegovanog položaja. S druge strane imate te lokalne vlasti koje takođe ne žele da se odreknu tog zadovoljstva da upravljaju medijima i da oblikuju javno mnjenje i da na taj način opstaju na vlasti.

S treće strane imate neke medije gde su privatnici vlasnici, pomenut je ovde Dragan Marković Palma, zašto da ne kažemo, on je dobio 52% podrške na poslednjim izborima, da li neko ovde postoji ko može da kaže da tome umnogome nije razlog i što je imao svoju medijsku kuću TV Palma i mogao da oblikuje javno mnjenje.

Nadežda Gaće: Izvini, on ima dve televizije, on je Berlusconi u svom kraju, on ima opštinsku televiziju i ima svoju privatnu, on dakle ima dve televizije.

Milan Stanimirović: Da, novinarska profesija je stradala mnogo u poslednjoj deceniji prošlog veka, jako teško se oporavlja. Znae kad je novinarstvu bio jedini zadatak cenzurisanje javnosti, ogoljena politička propaganda samo jedne političke opcije. Mnogi novinari koji su postali novinari u lokalnim medijima upravo zahvaljujući tome što je mogao tamo neki politički lokalni moćnik da ih zaposli. Njima je svejedno da li rade u računovodstvu ili novinarstvu. Novinar koji je na taj način je zaposlen, on je sad poslušnik jer on nikada ne bi ni mogao da se bavi tom profesijom da je bila zdrava konkurencija i da su mogli da se zaposle ljudi koji mogu i znaju da se bave tim poslom.

Treba odrediti koji su to modeli privatizacije koji bi obezbedili medijski pluralizam i slobodu javne reči. Ali nemojte da napravimo model pa da imamo 150 lokalnih Berlusconiya koji će da oblikuju javnost kako njima padne na pamet

Naravno da sam za privatizaciju medija, da treba obezbediti medijski pluralizam i slobodu javne reči. Dakle, samo treba odrediti koji je to model. Nemojte da napravimo model pa da imamo 150 lokalnih Berlusconiya koji će kupiti te medije. Neće onda lokalne vlasti upravljati tim medijima nego ćemo imati 150 Berlusconiya koji će da formiraju javno mnjenje po svome i kupovati neke glasove.

Neću da oduzimam puno vremena, ali bih voleo da čujem od ljudi koji se time bave - koji su to modeli privatizacije koji bi mogli da obezbede i ono o čemu smo govorili i medijski pluralizam, ali i slobodu javne reči i da na neki način onemogućimo da to postane instrument nekih ljudi koji su na ovaj ili onaj način u prošlosti došli do novca i mogu da kupe taj medij i da oblikuju javnost kako njima padne na pamet.

Suzana Trninić: Hvala gospodine Stanimiroviću, ali to pitanje finansiranja medija je direktno u vezi sa pitanjem slobode medija. Rađena su istraživanja o tome kakva je sloboda medija danas u Srbiji. Gospođu Matić, da li biste mogli Vi da nam prenesete neke delove, neke podatke iz tog istraživanja o kojima bismo posle mogli ovde da razgovaramo?

Jovanka Matić: Glavni urednici činioce koji determinišu stanje slobode medija smeštaju u polje izvan medijskog prostora

Ovo o čemu ću ja govoriti ima nekih dodirnih tačaka sa ovom temom, i mislim da neki podaci mogu biti vrlo indikativni za ovo o čemu danas razgovaramo.

Anketirali smo pre svega glavne urednike medija i obuhvatili smo ukupno 306 ljudi i 306 medija i to samo informativnih medija, medija sa nekom značajnom informativnom produkcijom, vrlo različitih, znači i agencija i štampe, dnevne, nedeljne, RTV stanica, RTV emitera.

Kada smo pitali te glavne urednike šta oni misle, da li postojeći zakoni adekvatno regulišu medijske slobode i prava, urednici su bili podeljeni, otprilike pola-pola. Oko 49% smatra da oni to regulišu na adekvatan način, a 48% ima negativan stav o tome.

Ali kada smo urednike pitali da li u Srbiji postoje odgovarajuće institucije i mehanizmi koji omogućavaju ostvarivanje tih zakona u praksi, poput regulatornih agencija, tela, sudova, drugih državnih organa, tu je već nezadovoljstvo znatno veće, tu je odnos 60 prema 40, znači 59% kaže da ne postoje, a 39% kaže da postoje, pri čemu je mnogo veći broj onih koji imaju izrazito negativnu ocenu u ovom pogledu.

Kada smo pitali urednike kako se sloboda medija ostvaruje u praksi, procenat negativnih ocena je porastao, 65% je reklo da u praksi ne postoje uslovi ili postoje ozbiljne prepreke i narušavanje slobode medija

A onda smo pitali urednike kako se sloboda medija ostvaruje u praksi. Tu se videlo da taj procenat negativnih ocena raste, svega 29% kaže da u praksi postoje uslovi da se ostvaruje sloboda medija i eventualno je narušavaju nekakvi mali sporadični incidenti, dok recimo 65% kaže da u praksi ne postoje uslovi ili postoje ozbiljne prepreke i narušavanje slobode medija. Podataka ima veoma mnogo, neću da vas zamaram mnogo sa tim, videćete ih relativno uskoro.

Šta je bio zabrinjavajući podatak? Prva polovina godine, pitali smo urednike da li je tokom tih prvih 4-5 meseci u njihovom mediju bilo kršenja slobode i prava medija, 49% je reklo da je bilo, znači to je polovina, dok je 40% reklo da su takve slučajeve imali u celoj 2007. godini. Znači, samo u prvoj polovini godine je bilo znatno više takvih slučajeva nego u celoj 2007. godini, pri tome ovih 50% govori o napadima na medije, o raznim oblicima kršenja slobode i prava koji se direktno ne odnose, pa smo to onako namerno izveli, ne odnose se na izveštavanje o Kosovu. Dakle, onaj period one tragične nedelje, nedelje posle proglašenja nezavisnosti Kosova smo posmatrali posebno i mi smo tada registrovali preko izjava glavnih urednika 32 slučaja napada i pretnji novinarima.

I samo još jedan podatak ću da iznesem, šta kažu novinari koje su to konkretne mere kojima treba unaprediti slobodu medija. Pre svega kada govore o tome šta su glavni činioci koji determinišu stanje slobode medija, glavni urednici te činioce smeštaju u polje izvan medijskog prostora. To je pre svega opšti društveni kontekst u kome mediji funkcionišu, tek onda je to ekonomski položaj medija, a zatim profesionalizam. Mislim da je to jako značajan nalaz. Dakle 65% kaže da je to društvo u kome se nalazimo, tranzicija, promena vrednosti, itd, to je glavni činilac koji određuje ukupno stanje slobode medija. Dalje, 55% kaže da su to ekonomski položaj medija, odnosno ekonomski kapaciteti kojima mediji raspolažu, a 47% da je to profesionalizam novinara. Tek na četvrtom mestu je zakonska regulativa, to nešto što smo mi nazvali društveni položaj medija, nešto čime se opredeljuje zaštita medija, itd.

Kao neophodne kratkoročne mere mediji su naveli: tretiranje napada na novinare kao napad na službeno lice 52%, oštrije kazne za počinioce napada i nosioce pretnje 38%, efikasniji sudski procesi 33%, promena zakona koji uvredu i klevetu tretira kao krivično delo 30%, a zatim sve ostalo

Koje su to konkretne mere? Pre svega istraživanje je rađeno u jednom specifičnom momentu sa

naglaskom na ugrožavanju slobode medija povodom izveštavanja o Kosovu i, recimo, nezavisno od toga, glavna mera koju su oni istakli, tražili smo kratkoročne mere, ne promena društvenog konteksta, povećanje ekonomskih kapaciteta medija, itd, nego baš kratkoročne mere. Pre svega su rekli: tretiranje napada na novinare kao napad na službeno lice 52%, oštrije kazne za počinioc napada i nosioce pretnje 38%, efikasniji sudski procesi 33%, promena zakona koji uvredu i klevetu tretira kao krivično delo 30%, i zatim sve ostalo, veći stepen profesionalizma, kolektivni ugovori, itd. Hvala.

(Jovanka Matić, Institut društvenih nauka)

Vladimir Vuletić: Šta je funkcija medija u kontekstu javnog interesa i šta je sadržaj tog javnog interesa?

Hvala. Ono što sam hteo da kažem kada sam došao danas ovde, vezano je za nešto što je već pomenuto - javni interes.

Javni interes je jedna izuzetno važna stvar, i kada govorimo opšte o medijima moramo da se zapitamo šta je zapravo funkcija medija u kontekstu tog javnog interesa, šta je sadržaj tog javnog interesa.

U tom smislu, kada je reč o lokalnim medijima, skoro je jedan jako dobar rad odbranjen na Filozofskom fakultetu. Rad se odnosio na neposredno odlučivanje građana pre svega na lokalnom nivou i tu sad dolazimo do te priče o javnom interesu. Mediji su tu da na neki način omoguće da ljudi na lokalnom nivou, kada je reč o neposrednoj demokratiji, imaju mogućnosti da kvalitetno i kvalifikovano odlučuju. Bez tih informacija nema neposredne demokratije na lokalnom nivou.

Imam utisak da se o medijima govori kao o nekakvom elementu koji se nalazi između političke vlasti sa jedne strane i privatnog interesa i privatnog kapitala sa druge strane. A mediji bi trebalo da budu i iznad, a ne ispod i između ta dva elementa

Mislim da to treba imati u vidu i kada se uopšte raspravlja o svim ovim zakonima, treba imati u vidu da ti zakoni budu usaglašeni i sa drugim zakonima, recimo onim koji se odnose na funkcionisanje lokalnih institucija, itd. E, sad, kako će se taj javni interes obezbediti, mislim ovde, sada? Možda ja grešim, ali imam utisak kao da se o medijima govori kao o nekakvom elementu

koji se tu nalazi između vlasti, političke vlasti sa jedne strane i sa druge strane privatnog interesa i privatnog kapitala. A po nekakvoj logici stvari, ukoliko zaista jeste reč o tome da je javni interes razvoj demokratije, onda bi mediji trebalo da budu i iznad, a ne ispod i između ta dva elementa. To je ono što mi se čini da je važno i da bi trebalo imati u vidu i isticati šta je to zaista javni interes, pa onda gledati kako se on može najadekvatnije realizovati.

Ja zaista ne mislim da je privatizacija po svaku cenu i na bilo koji način nešto što će samo po sebi obezbediti realizaciju javnog interesa. Takođe mislim da je tu potrebno određenu kombinaciju različitih elemenata imati u vidu, jer imali smo prilike nedavno da čujemo da je privatizacija postala neka vrsta mantre pa se onda čak vrlo neobične konstrukcije mogu čuti šta sve privatizacija može doneti. Imali smo sad skoro, ali da ne širim temu, priče da će privatizacija pomoći da se kao smanje cene u oblasti telekomunikacija, a onda se pre toga podignu cene. Dakle, govorim samo o nekakvim krajnjim efektima.

Mene kao konzumenta sadržaja medija posebno interesuje kvalitet tog sadržaja

Druga stvar o kojoj sam hteo nešto da kažem vezana je za pitanje, za ono što mene kao konzumenta sadržaja medija posebno interesuje, a to je kvalitet tog sadržaja. Ne mislim da je u tom smislu regulacija koja bi dolazila od političkih stranaka ili vlasti nešto što je najuputnije. Ne znam koliko će u tom zakonu o kojem će biti reči, koliko je istaknuta uloga novinarskih udruženja, profesionalnih udruženja. Čini mi se da profesionalna udruženja danas nemaju taj uticaj koji bi morala da imaju kada je reč o oceni standarda i profesionalizma u medijima. Kako je moguće podići značaj i ulogu profesionalnih udruženja koja će biti tu da ocene i da na neki način, moglo bi se reći na izvestan način, sankcionišu sadržaj i način na koji ljudi pišu, a vidimo da se svašta piše, svašta objavljuje i to je često ispod nekakvih elementarnih standarda, što je za mene kao gledaoca u krajnjoj liniji neprihvatljivo. I ne možemo reći da je samo gledanost ili čitanost, bilo da je reč o štampanim ili elektronskim medijima, nešto što treba da odlučuje o kvalitetu. Eto toliko. Hvala.

(Vladimir Vuletić, Filozofski fakultet)

Dragoljub Mićunović: Demokratija uvek strada zbog demagogije i populizma

Hteo bih nekoliko reči da kažem povodom ovog o čemu je govorio kolega Vuletić. Naravno, veoma je važno da novine govore istinu. Zašto je važno? U suprotnom - one falsifikuju prošlost. Kako se mi odmičemo vremenski, posle sto godina kada neko uzme te novine, on će to tretirati kao stvarni dokument i tako mi falsifikujemo prošlost, naravno sa svim

implikacijama koje postoje.

Hteo sam ovde da skrenem pažnju na jedan drugi fenomen. Naravno sve ovo o čemu je ovde reč je aktuelno i naravno da vas jako zanima kako će izgledati zakonska regulativa, kako će izgledati procesi privatizacije, itd. Ali ja bih govorio o nečemu što je možda opštijeg karaktera.

Svi ljudi, veliki ljudi, politički mislioci koji su se zalagali za slobodu štampe, svi, od Tomasa Pejna, Stjuarta Mila... ukazivali su na opasnost zloupotrebe štampe. Vrlo rano je shvaćeno da postoje i negativni elementi nečega što je inače veoma pozitivno i prvi korak slobode, pravo govora, pravo izražavanja, itd.

Postoje i negativni elementi nečega što je inače veoma pozitivno i prvi korak slobode - pravo govora, pravo izražavanja, itd.

U staroj Grčkoj postojala je jedna smokva koja se zvala sikon, ona je bila gradsko vlasništvo i odatle je mogao da se ubere samo plod za žrtvovanje, za žrtvenike. Ali ljudi kao ljudi, prođu pa uberu. Ali naravno postojali su i oni drugi, cinkaroši, koji idu i obaveštavaju Arkonta ko je sa smokve sve te smokve skinuo. Tako su nastali sikofanti, dakle ljudi koji su prvo cinkarili, pa je posle toga to postala dobra profesija u skupštini i to je u demokratiji vrlo plauzibilno, a to je da za pare nekoga napadate. U atinskoj skupštini su bili svi građani i neko za 100 drahmi dođe i nagrdi nekoga ko je kandidat za neku vlast, i time se bori.

E, kad se pojavila štampa, naravno, pojavili su se pismeni sikofanti, to znači za pare napiši, nagrdi, okleveći koga god, toga imamo u izobilju. Ali pošto se dešava ono o čemu sam govorio, posle izvesnog vremena ako neko bude uzeo novine da čita, o mnogim javnim ljudima imaće tako skaredne podatke i biće u velikoj zabuni o čemu se zapravo radilo.

Pošto postoje direktni prenosi iz parlamenta, poslanici se ne obraćaju predsedniku skupštine, nego narodu. Oni zamišljaju da se nalaze pred celokupnom javnošću, a parlament se pretvara u jedan veliki miting jer poslanik može preko televizije da se obrati svima. To razvija populizam, klevetanje...

Ti sikofanti polako prelaze i u druge institucije. Imamo na primer parlament. Parlament je istovremeno jedna novina, jedan medij da tako kažem. Pošto postoje direktni prenosi, onda se poslanici ne obraćaju predsedniku skupštine, izuzev kad hoće da ga nagrde ili psuju, nego narodu. Oni zamišljaju da se nalaze pred celokupnom javnošću, onda hoće građanima da kažu: dragi građani, vidite to i to. Dakle parlament se pretvara u jedan veliki miting koji, eto, slučajno ne može da stane na Trg republike, ali poslanik može preko televizije da se obrati svima. To razvija jedan populizam, klevetanje, itd.

Kako se od toga braniti parlament? Razmišljao sam o tome kako će se novine braniti, to je sad jedno drugo pitanje. Mora da postoji način da se stane toj zloupotrebi na put jer demokratija uvek strada zbog demagogije i populizma. To znači, pošto ne možemo ograničiti poslanika šta može i sme da govori za govornicom, naravno ta sloboda ostaje, kao što ostaje i sloboda štampe

kao načelno pravo, isto tako pojavljuje se sada pitanje da li se mogu ukinuti TV prenosi. To jeste jedan anahronizam možda, ali je neka tekovina našeg političkog života i verovatno bi ukidanje izazvalo silne bure opozicije i drugih i to je problem.

Ja sam predložio, sigurno će se to razmatrati u parlamentu, da se formira jedna komisija na čelu sa predsednikom koji kada neko oklevetće nekoga, kada kaže "ovaj je ukrao 300.000.000 evra", pošto sad više ne idu sitne cifre, da ga onda pozove ta komisija posle podne i kaže: imate li vi dokaze da je taj čovek to uradio?. Pa, pa, nemamo. Sutradan predsednik te komisije saopštava građanima, pošto je to javna stvar: taj i taj poslanik je oklevetao juče tog svog kolegu i on za to nema nikakve dokaze. Kad bude nekoliko puta tako, verovatno će to najzad postati neprijatno da se neko uteruje u laž svaki drugi dan. Ja ne vidim drugu meru.

Ono što je zaprepašćujuće kod nas je što postoje urednici, novinari, itd, koji smatraju: naše je pravo da klevetamo, a vi se branite, ja imam slobodu štampe, ja imam pravo da kažem šta god hoću

Što se tiče novina, tu postoje svuda zakoni. Ali teško može neko da ostvari svoje pravo, sem ako nije ministar pa onda preko veze u sudu uspe u nekom određenom roku da izdejstvuje nekako neko zadovoljenje što ga je neko oklevetao, bilo koji list. Ono što je zaprepašćujuće kod nas je što postoje urednici, novinari, itd, koji smatraju: naše je pravo da klevetamo, a vi se branite, ja imam slobodu štampe, ja imam pravo da kažem šta god hoću, o privatnom životu i svemu i svačemu. Tu nije dovoljno zaštite. NUNS, ja to razumem, to je odbrana profesije od napada spolja, ali kako se branite iznutra? Nisam video da nijedan list polemíše sa drugim, što je u svetu normalno, oko raznih stvari, i baš oko neke neistine ili neke klevete. Dakle mora da postoji nešto što je unutrašnja odbrana.

Nemam vremena da ovu temu razvijem, ali u tom smislu mi moramo da očistimo koliko je moguće taj medijski prostor, to nigde ne uspeva kao kod nas, mi imamo te tabloide, žutu štampu, svuda u svetu to postoji, ali mora da postoji trag te borbe zbog budućnosti, da neke stvari ostanu zabeležene. Jeste, bili su neki koji su klevetali, ali se zna da su klevetali, da nisu govorili istine. Sad, naravno, uticaji su ogromni.

Postoji neka vrsta nedodirljivog, nekog ko se obezbedio nekim uticajem, bilo političkim, bilo ekonomskim da biva zaštićen u medijima

Kako se braniti od sikofantizma? Nekad je on u novcu, nekad u određenim uslugama. Meni se dešavalo da mi npr. izbacuju iz intervjua kad malo hoću da konkretizujem i pomenem imena i određenih tajkuna ili moćnika itd; odjedanput tako "slučajno" samo to ispada. Kažem: ja odgovaram za to, za tu ilustraciju. To znači da postoji neka vrsta nedodirljivog, nekog ko se obezbedio nekim uticajem, bilo političkim, bilo ekonomskim da biva zaštićen u medijima. Oni koji nisu zaštićeni, oni će trepeti kao i do sada ono što im se događa. Mislim da i u tom pogledu mora novinarstvo da se očisti, da budu istinite informacije i da ne bude čista zloupotreba kada se neki ljudi prosto putem štampe likvidiraju, a to znamo da je vrlo efikasno sredstvo. Evo, to sam želeo da kažem.

(Dragoljub Mićunović, programski urednik DPF)

Snježana Milivojević: Treba da otvorimo razgovor o tome koje standarde hoćemo da izgradimo i šta je to evropski regulativni okvir

Ja se zahvaljujem organizatorima što su nas pozvali na razgovor i predstavnicima ministarstva koje je ovih dana u nekoliko navrata organizovalo razgovore o medijima, što najavljuje jednu, kako se to ovde kaže burnu jesen, zimu.

Na nekima od tih razgovora sam učestvovala. Jedan je bio održan nedavno u nekadašnjem SIV-u, ne znam kako se sad zove, i bila sam na čitavom tom sastanku koji je trajao nekoliko sati. Posle njega sam se osećala kao da sam bila u nekoj vremenskoj kapsuli, lansirana izvan vremena, naročito prostora, ne znajući šta se uopšte sa medijima u Evropi dešava, a sve vreme slušajući priču kako se mi trudimo da zadovoljimo evropske standarde i ugradimo ih u neku našu regulativnu akciju koja predstoji.

Danas se malo drugačije osećam, kao da sam promašila temu, i sve se nešto nećkam da li da govorim o tome šta sam ja razumela da je stajalo u pozivu ovog sastanka. To je jedna ozbiljnija konceptualna priča, kako mi vidimo medijski razvoj u ovoj zemlji, uz uvažavanje svih ovih tema, radu parlamenta, pisanju medija, medijskoj slobodi, itd.

Delim sa Nadeždom Gaće tužan osećaj da stagniramo u vremenu i da se stalno bavimo istim temama, ali da to zaostajanje ima sve veću cenu

Delim sa predsednicom NINS-a Nadeždom Gaće tužan osećaj da negde stagniramo u vremenu i da se stalno bavimo istim temama, ali da to zaostajanje ima sve veću cenu. Moguće je da na površini, ili sadržaj pojedinih medija ili čak pojedine promene koje su se dogodile s medijima od 2000. godine deluju ohrabrujuće, ali od 2000. ili od 1999. do 2000, kada smo mi počinjali tranziciju, mi smo, recimo, ulazili u regulativni evropski okvir koji je bio ograničen evropskom Direktivom o televiziji bez granica i Direktivom Saveta Evrope o prekograničnoj televiziji koje su usvojene 1998. godine. Deset godina tadašnjeg zakašnjenja nas je tada svrstavalo u red evropskih zemalja koje su takođe pod navodnicima ratovale sa uspostavljanjem dualnog modela, legalizacijom komercijalnih televizija, nagoveštajem krize javnih servisa, itd.

Danas mi počinjemo ovu regulativnu akciju u trenutku kada je evropska direktiva promenjena, ona je prošle godine promenjena, i kada Savet Evrope intenzivno radi na usklađivanju, odnosno promenama evropske konvencije o prekograničnoj televiziji. Dakle, od 2003. godine od kada je ova država članica Saveta Evrope, ona nije ratifikovala konvenciju i sad pričamo o evropskim standardima, računajući na konvenciju čije važenje ističe, koje se sada menja, a mi ni one standarde nismo ugradili, možda neke jesmo ugradili zato što su oni već bili postali opšte mesto, ali ne kao svesnu ideju o tome kakav medijski koncept hoćemo.

Mi danas razgovaramo o modelu privatizacije, šest godina nakon što je ona trebalo da bude obavljena!? Odakle nama tih šest godina vremena, iz kog to perioda mi sad ponovo otvaramo pitanje koje je rešeno zakonom o radiodifuziji?

Kako se to vremensko zaostajanje odražava? Molim vas, u zakonu o radiodifuziji koji je usvojen 2002. godine doneta je odluka pre usvajanja zakona da se privatizacija medija mora obaviti, tri puta je rok produžavan, poslednji rok je istekao 31. 12. 2007. godine. Mi danas organizujemo seriju sastanaka u kojima se slažemo da možda ima mesta da razgovaramo o modelu privatizacije, šest godina nakon što je ona trebalo da bude obavljena!? Odakle nama tih šest godina vremena, iz kog to perioda mi sad ponovo otvaramo pitanje koje je rešeno zakonom o radiodifuziji? Iz tog prethodnog razgovora, oprostite, ja sam zaključila iz obrazloženja ministarstva da intencije oko promene zakona o radiodifuziji imaju za cilj da reše dva problema. Jedan je problem privatizacije, a jedan je problem izdvajanja emisione tehnike iz sastava RTS, da bi mogao da se pripremi kompletan proces digitalizacije.

Dakle, normativni osnov za promenu zakona za ovu sadašnju državu je činjenica da nisu uspeli da ostvare dve zakonski zacrtana cilja prošlim zakonima, pa će sada doneti nove da obavimo to što nismo završili u prethodnim - ni privatizaciju ni to izdvajanje emisione tehnike koje je bilo nagovešteno, najavljeno, pripremljeno, osmišljeno, ali iz nekih razloga nije sprovedeno. To ne može biti tako, mi moramo da imamo neke ciljeve, neku normativnu vrednost koju želimo da promovišemo, zaštitimo zakonom, omogućimo, moramo da pokažemo gde su postojeći zakoni udarili u granice rasta ili razvoja u toj oblasti pa ih zbog toga menjamo. To što nismo uspeli da ostvarimo ciljeve iz prethodnih, za mene nije dovoljan razlog da se zakoni promene.

Pitanje privatizacije nije jedina medijska tema. Ona jeste važna, ali nije pitanje samo ko će biti vlasnik lokalnih medija

U tom razgovoru, a vidim i danas, veliki su nagoveštaji da je jedno od ključnih pitanja transformacije ovdašnjeg medijskog sistema - problem privatizacije. Pa u ovoj državi postoji čitav niz različitih medija, različitih kompleksa medijskih pitanja, privatizacija nije jedina. Slažem se, ona jeste važna, ali molim vas, nije pitanje privatizacije samo o tome ko će biti vlasnik lokalnih medija. Pa pogledajte čitav proces sa Politikom koji se upravo dešavao sa tim velikim novinama. Politika, sve je tu bilo sporno, komplikovano, itd, jedino je državno vlasništvo bilo nesporno, jedino nigde nije bila tema o tome zašto je država vlasnik Politike, zašto bi država uticala kroz upravni odbor, kroz ove ili one procedure na smenjivanje glavnih i odgovornih urednika, šta smo dobili tom najvećom medijskom privatizacijom, jer to je strani vlasnik, jer on

je ušao zbog toga da ne samo donese novac nego i da obezbedi neki razvoj koji odavde interno nije mogao da se obezbedi. Dakle, to je potpuno netaknuto pitanje, kao i pitanje Večernjih novosti, recimo. Ali, da li ćemo zato brinuti o tome kako će u svakom malom gradu u Srbiji da se transformišu ili privatizuju mediji i tamo ćemo se braniti od lokalnih Berlusconijskih? Pa neće biti da Srbija ima 150 Berlusconijskih. I ovaj jedan italijanski je celu Evropu zadužio, a mi ćemo sad pod navodnicima, da imamo 150 i da će sad to biti naš glavni ishod privatizacije i glavni problem. Zaista mi nije jasno.

Zemlje koje su uspele da završe tranziciju prošle su kroz tri talasa promene medijskih zakona

Takođe, često se pominje da se zakoni u zemljama tranzicije često menjaju. To je tačno. Zaista se često menjaju, to nije možda veliki problem, ali hajde da vidimo ima li nekih iskustava i nekih pravilnosti. Zemlje koje su uspele da završe tranziciju, da je završe bar utoliko što su postale članice EU, hajde recimo da je to jedan indikator završetka procesa tranzicije, prema svim istraživanjima koje sam ja gledala, te države su otprilike prošle kroz neka tri talasa promene zakona. U prvom talasu su donošeni zakoni koji su pomogli kidanje političke veze i uspostavljanje osnovnih novih pravila i to su zakoni o medijima, opšti zakoni o informisanju, zakon o radiodifuziji, uspostavljanje novih tela, itd. Drugi talas su činili zakoni koji se odnose na uspostavljanje medijskog tržišta, znači privlačenje kapitala, zakon o nedozvoljenoj koncentraciji, privlačenje kapitala, itd, i tek u trećoj fazi i to uglavnom kada su ove zemlje postajale kandidati za članstvo u EU, ugrađivale su istinske evropske standarde u svoje zakone.

Ako hoćemo da menjamo zakone, moramo da vidimo šta je u ovom trenutku regulativni okvir u Evropi i da anticipiramo te promene

Većina zemalja jugoistočne Evrope, opet po komparativnim istraživanjima koja se rade, sada se nalaze negde na granici između druge i treće faze. Ja sam sigurna da smo mi unutar prve i druge, mi tu negde laviramo, nešto smo iz te prve faze uspeli da donesemo, da neke zakone usvojimo, neki rade neki ne rade, pomalo se radi iskorak u ovu drugu fazu, evo, i ovaj zakon o nedozvoljenoj koncentraciji to nagoveštava, ali to stalno tako ide, mi se nalazimo u toj elementarnoj prvoj fazi. I, ako ćemo menjati zakone, moje nekakvo uverenje je da moramo da vidimo šta je sad to regulativni okvir u Evropi u ovom trenutku i ako ih menjamo da anticipiramo te promene.

Kvalitet radiodifuznih ili audio-vizuelnih usluga je ono što društvo danas zanima, a ne institucionalno ustrojstvo

Možda ovo nije mesto, izvinjavam se ako sam promašila temu, ali dve osnovne stvari zbog kojih je menjana i evropska direktiva i menjaće se i konvencija, jeste da se govori o audio-vizuelnim uslugama, a ne o radiodifuznim institucijama. Usluge su, nekada je bio čitav pokušaj da se ta direktiva pretvori samo u sadržinsku direktivu, ali kvalitet radiodifuznih ili audio-vizuelnih usluga je ono što društvo sada zanima, a ne institucionalno ustrojstvo. Dakle razvojna logika ide nasuprot ovdašnjoj ideji da se izdvaja zakon o RTS, to bi bilo kao kada bismo u zakonu, umesto zakona o univerzitetu i visokom obrazovanju, doneli zakon o Beogradskom univerzitetu i zakon o

svim drugim univerzitetima. To znači da mi pravimo, institucionalno izdvajamo jednu ustanovu, bavimo se kontrolom, uspostavom kvaliteta ili standarda u okviru nje, a ostali idu u jedan veći proces liberalizacije i manje društvene zainteresovanosti za njih, za čim sa stanovišta evropskog standarda, ako govorimo o evropskim standardima, nema potrebe. Kada to kažem, meni razne kolege kažu: zašto gledamo Britaniju ili Francusku, hajde da gledamo Crnu Goru, Hrvatsku ili Albaniju. I to je moguće, ali hajde da jednom otvorimo tu raspravu, šta je to evropski standard i o čemu pričamo kada govorimo o audio-vizuelnim uslugama odnosno o tome šta je kvalitet ponude koju će društvo imati zahvaljujući novim rešenjima.

Drugi veliki trend u Evropi koji se takođe odražava u ovoj promeni je konvergencija, konvergencija unutar sektora pa i regulatora. Opet, izvinjavam se, pomenuću još jednom, ali odatle smo uvezli model, i o BBC i o javnom servisu govorimo gledajući u onaj izvorni model koji je formiran u Britaniji. Britanija je imala pet regulativnih tela, za radio, televiziju, za nezavisne medije... Novim zakonom iz 2003. formirala je jedno regulativno telo, dakle ide ka konvergenciji. U Evropi ima drugih rešenja gde se ne ide ka konvergenciji regulatora. Iz ovoga što smo nedavno čuli iz Ministarstva za telekomunikacije, njihova ideja je da se ide u konvergenciju, dakle pre nego što smo o tome debatovali, dakle pre nego što ministarstvo za medije ima ideje o tome, tehnološki će se to diktirati iz drugog ugla. Hajde da vidimo da li mi idemo ka konvergenciji regulatora i kako onda u toje ideji konvergiranja regulatora, da bi se cela oblast nekako koordinirala, izgleda ova priča sa Vojvodinom. Dakle, hajde onda da otvorimo priču sa tim novim ili drugim ili alternativnim radiodifuznim savetom.

Treba da pričamo o tome koje to evropske standarde mi hoćemo da ugradimo, šta to podrazumevamo kada kažemo evropski regulativni okvir

Ima nekoliko tačaka na kojima bismo mi mogli da pričamo o tome koje to evropske standarde mi hoćemo da ugradimo, šta to podrazumevamo kada kažemo evropski regulativni okvir, tu konvenciju Saveta Evrope koja će prestati da važi pre nego što je mi ratifikujemo, šta ćemo onda sa tom ratifikacijom, šta ćemo ugrađivati. Da ne pravimo opet zakone koji će važiti tri godine. Naravno, onda i digitalizaciju, itd.

Dakle sva ta pitanja koja se ovde otvore i postave kod nas kao problem, imaju i jesu ovde neki lokalni refleksi onoga sa čime se inače i Evropa suočava. Mi možemo samo na to ponuditi jedan arhaičan odgovor, kupiti još malo vremena pod navodnicima, ili možemo konačno stvarno da sednemo i otvorimo razgovor o tome koje standarde hoćemo da izgradimo i šta to danas čini regulativni model koji je bar u EU dominantan. Hvala.

(Snježana Milivojević, Fakultet političkih nauka)

Dragan Janjić: Kad god smo blizu rešenja nečega, mi imamo nove izbore

Želim da kažem samo nekoliko stvari koje sam propustio.

Prvo, mi u Ministarstvu kulture smatramo da država treba potpuno da izađe iz medija, ali to nije odluka koju može da donese ministarstvo. Ministarstvo kulture može da radi na utvrđivanju neke medijske politike, ali ovo je van naših ingerencija, to je pitanje za vladajuću većinu i ja se potpuno slažem da to treba uraditi i da to u krajnjoj liniji nije u skladu sa evropskim standardima.

Što se tiče drugih stvari, da mi nismo još ratifikovali direktive, itd, kada sam prošle godine došao na ovo mesto mi smo ih slali na ratifikaciju i onda je pala vlada. Kad god se dolazi do nečega, mi imamo neke izbore, tako da je to prilično jedna komplikovana stvar.

Što se tiče ovih generalnih stvari o kojima si ti Snežo govorila, mi smo mislili da bi bilo najbolje, kada se završi ovaj deo, ova dva zakona o kojima sada pričamo, radiće se dva nova ključna zakona. Jedan će biti zakon o elektronskoj komunikaciji koji će regulisati sve što se tiče tehnike, a drugi će biti nov zakon o medijima i nadamo se da ćemo u tom poslu uspeti nekako da se zakačimo na nove tendencije, a ne da rešavamo stare probleme. To je prosto ideja.

Imamo gomilu praktičnih i drugih pitanja koja ne mogu da čekaju proceduru donošenja zakona koja traje veoma dugo

Zašto sada menjamo zakon o radiodifuziji? Pa menjamo ga zato što ovaj posao ne može da se završi pre nego za godinu, godinu i po dana, ni za ova dva velika zakona ne može da se završi pre, dok to prođe parlament proći će možda još toliko vremena. Dakle ovo sadašnje stanje će potrajati toliko koliko će potrajati, a zatrpani smo problemima, počev od uslovno rečeno banalnog pitanja izdavanja emisije tehnike izvan RTS, pa do silnih nedoumica šta će biti sa javnim servisima, kako će oni biti organizovani, itd. To je neki pritisak koji dolazi da tako kažem iz vana i on bi, mislim, trebalo da bude rešen u skladu sa evropskim standardima i zato smo se i okrenuli tome da pokušamo da ovaj zakon malo popravimo da bi izdržao. To je tri godine dok se sve završi.

To je, ukratko, ono što sam hteo da kažem - da prosto imamo gomilu i praktičnih i drugih pitanja koja ne mogu da čekaju toliko dugo.

Miroljub Radojković: Da je samoregulativa bolja, trebalo bi nam manje pravne regulative

Naše današnje pitanje je bilo ili tema je bila "Mediji u Srbiji - više ili manje regulative". To je retorički vrlo lepo postavljeno pitanje i za nas iz akademskog kruga vrlo ograničavajuće pitanje. To je, znači, tema i o tome treba govoriti, a ne razlivati se u raznim pravcima.

Na to pitanje ja imam samo jedan direktan odgovor - regulative što manje. Prema tome, ako je to bilo kao retorika, ako je glavno što se od nas tražilo kao mišljenje, evo, ja se javno izjašnjavam i glasam za to da regulative bude što manje.

I sve me više zabrinjava ovo pominjanje, te ovaj zakon, te onaj zakon, bojim se da ćemo se prenormirati, a rešenja ili povodi za donošenje tih zakona su toliko minorni ili dnevnopolitički da ćemo se posle čuditi šta nam je sve to trebalo. Silna energija, silni papiri, zakonske norme koje jedno vreme treba da traju, a ostaju u arhivama i svedoče o sitnim političkim obračunima zbog kojih su bili iznuđeni, da tako kažem.

Ovo je jedina oblast ljudskih prava i sloboda u kojoj je prisustvo države izrazito nepotrebno

Zašto manje regulative? Zato što je ovo jedina oblast ljudskih prava i sloboda u kojoj je prisustvo države izrazito nepotrebno. Ako ima drugih, socijalnih, ekonomskih prava i sloboda do kojih čovek ne može da dosegne, država treba da mu pomogne, ona može da mu pomogne. Doduše, sada je propala sa ovim neoliberalizmom ta država socijalnog blagostanja koja je bila izraz toga. Ali u pravu na širenje mišljenja svako je sam, svako treba da ima mišljenje, niko tu ne sme da se meša, svako treba da ga izražava po najboljoj svesti i savesti i tu država ne bi trebalo da se pojavljuje, i to su, ja mislim, svi moderni koncepti do sada potvrdili.

I treće, menja se priroda regulative, upravo ovo što je Snježana otvorila. Mi pričamo stalno o medijima, o medijskom pravu, a mediji polako nestaju, a treba da se donosi pravo novih medija, pravo interneta ili ne znam kako će se već nazvati, pravnici tu imaju svoj problem i neka ga rešavaju.

Glasam za to da regulative bude što manje. Ali postavljam drugo pitanje: koja vrsta regulative nam je potrebna. Da je samoreglativa bolja, trebalo bi nam manje pravne regulative

Drugo pitanje bih ja sad retorički formulisao: koja vrsta regulative? Kao pojam, regulativa može da ima dva pravca. Jedno je sankcija, zakon, država, pravna regulativa, a drugo je

samoregulativa, udruženja, kodeksi, etika, profesija, itd. Očigledno je da u ovoj zemlji stalno raspravljamo o ovoj prvoj grani, stalno o zakonskoj regulativi, a ima mesta i prostora da se raspravlja o samoregulativi. Da je ona bolja trebalo bi nam manje zakona, da su snažnija ta pravila igre, mnogi od ovih povoda ne bi ni postojali o kojima smo danas čak i slušali.

Profesor Mićunović je imao divan zaključak, jedino je promašio ili nije rekao jednu stvar: mnogim novinama i novinarima su političari donosili dosjee i kutije dokumenata da naprave aferu, pa su se ti novinari odbranili na sudu. Pa nemojmo samo tako "novinari su krivi", istoriju beščašća pišu samo novinari, ja uvek volim da ih branim do neke mere do koje zaslužuju.

Kada su se ozbiljno menjali ili rušili zakoni koji su nosili evropska rešenja, nije bilo javnih rasprava. Sada kada se eventualno ne zna u kom pravcu izvesti posao, onda, gospodo, dođite, recite šta mislite, pomoći ćete nam, a naši timovi će to posle konkretizovati onako kako mi želimo.

E, sada, ako sam rekao da se promenila priroda regulative ili samoregulative, i o tome smo nešto čuli, ja mislim da je ova serija razgovora dobra ali, kako bih rekao, spada u neku vrstu političke igre možda. Kada su se ozbiljno menjali ili rušili zakoni koji su nosili evropska rešenja, nije bilo javnih rasprava. Recimo zakon o radiodifuziji dva puta, njegova suština, duh se menjao, a tad nije bilo nikakvih ovakvih silnih okruglih stolova, Palata Srbije, itd. Trebalo je uraditi posao. Sada kada se eventualno ne zna u kom pravcu izvesti posao, onda, gospodo, dođite, recite šta mislite, pomoći ćete nam, a naši timovi će to posle konkretizovati onako kako mi želimo.

Žao mi je što su otišli predstavnici iz parlamenta, gospodina Stanimirovića sam baš želeo da pitam kako je on glasao kao član odbora i poslanik kada su se ta zakonska rešenja radiodifuzna menjala, kada smo molili predsednika da vrati ta rešenja, za kojeg je to velikog eksperta u postojećem radiodifuznom savetu glasao. On može da kaže: glasao sam kako mi je stranka rekla. U redu, ja mu to ne zameram, ali tu nastaje veliki deo problema. Ovde govorimo jedno, a tamo gde smo u kapacitetu zakonodavca ne iznesemo svoj otpor ili argumente, nego se ponašamo kao disciplinovani i glasamo. Dobro, ne znam, možda je glasao protiv, ja ga onda još više uvažavam.

Sada oko ovog raskoraka sa vremenom. Zaista mi se čini, i to je moj neki savet i Draganu Janjiću koji uvek ostane ovako zadnji sa nama kada svi drugi moraju da odu na glasanje i važnije stvari, da razmisli o tome da li mi u stvari, kao što je Snježana izmerila šest godina, i dalje gubimo vreme. Prvo, govori se o zakonu o javnom servisu. Moram da kažem da sam potpuno začuđen. Šta hoće vlast sa zakonom o javnom servisu? Da li hoće da smeni generalnog direktora koga ne može da smeni tek tako, jer ga je jednom postavila, po drugom zakonu? Takav zakon nigde u Evropi nisam video. Nešto nalik na taj zakon doneto je u Sloveniji i izazvalo je ogromnu buru nezadovoljstva i štrajkove novinara. Pa šta će nam to da i ovde izazovemo istu konsternaciju?! Ako će postojati zakon o elektronskim medijima i to u širokom pojmu o medijima kao celini, naći će se mesto za javni servis. Ostavimo taj javni servis na miru, on i dalje ima velike probleme sa legitimitetom, mora da ima neke kriterijume i da opravda svoje postojanje (o tome ćemo dati sad i neke stručne radove u ovom našem časopisu), jer se buni komercijalni sektor, ne želi da mu

niko uzima reklame, hoće čisto dualno rešenje.

Privatizacija je pala zbog izbora i zbog političkih igrača. Trebalo je obezbediti uticaj na medije, jer su bili i lokalni izbori. Da su već postojeći zakoni, ma kako manjkavi, ispoštovani do kraja, ovo ministarstvo ne bi imalo ni polovinu posla

Drugo, privatizacija je pala zbog izbora i zbog političkih igrača. Trebalo je obezbediti uticaj na medije, jer su bili i lokalni izbori. Znači, neka se malo sačeka da bismo pobedili ili učinili što nameravamo, a sada je opet pitanje gde će manjine, kome će dati glas, koja koalicija, itd, i tu se ceo problem uruši. Dakle, mi gubimo vreme ovako kako Snježana kaže. Pa polovinu posla ne bi imalo ovo ministarstvo da su već postojeći zakoni, ma kako manjkavi, ispoštovani do kraja. To je ono što se svi zaklinjemo - vladavina prava, a kad vladavina prava dođe pred moj prag, e pa sad ne mora baš ove godine, možemo da prolongiramo, itd, i tu nam pada vladavina prava, pada vrednost tih zakona i sada treba da pravimo ponovo nove. Pa nije svrha samo proizvodnja zakona, svrha je da se nešto u životu promeni.

Onda ovo pitanje konvergencije, pa to pitanje je suštinsko, ono će dovesti sada do jednog novog paradoksa o kome sam ja već govorio. Taman je RRA koji je napravljen kako je napravljen, uveo neki red u haos, konvergencija će otvoriti tri puta veći prostor i mogućnost da tri puta veći broj emitera uđe u taj prostor i emituje. Zašto kažem paradoks? Zato što se to neće desiti. Digitalizacija, konvergencija, to je to, da budem precizan, neće se desiti ako se poštuje, koje su reklame, koji su vlasnici, koliko se može zarađivati na tom tržištu, ko radi, imaju li ti novinari ugovore, rade li na crno, itd, itd, a ugasiće se i od ovih koji imaju dozvolu bar polovina, jer ekonomska računica pokazuje da to više nije siva ekonomija u kojoj možeš bez ulaganja zarađivati dobro, pa danas sve manje i manje, ali ipak nešto zarađivati.

Treba da radimo na pravu novih medija, jer nove generacije zadovoljavaju svoje informativne, kulturne, obrazovne i druge potrebe na sasvim drugi način, preko interneta...

I treća stvar, vodimo malo računa o ljudima kojih ovde uopšte nema. Ja sam zadovoljan ovde, od ulaza pa dovde vidim sve neke bivše studente i stalno govorimo o medijima, ali pogledajte ovu generaciju koja ide za nama, ja mislim da je pitate odakle se informiše, da će na prvo mesto staviti internet, Facebook, MySpace, YouTube, itd. Prema tome, treba ono što sam već pomenuo - pravo novih medija, ako mislimo o nekim pravnim kategorijama, i ako ono može da se uspostavi. Ako ne možemo, mi ćemo uraditi sve što hoćemo sa medijima, normirati i onda konstatovati da im padaju tiraži, da ih niko više ne upotrebljava jer nove generacije zadovoljavaju svoje informativne, kulturne, obrazovne i druge potrebe na sasvim drugi način. Evo, to je ono što sam hteo da kažem. Hvala.

(Miroљub Radojković, Fakultet političkih nauka)

Rade Veljanovski: Mnogo više smo dostigli evropske standarde u regulativi nego u praktičnom ponašanju

Mi nažalost jesmo u situaciji ovih poslednjih dana da stalno ponavljamo iste stvari, ali još je više "nažalost" što to radimo uglavnom u krugu potpuno istih ljudi.

Ja sam već više puta do sada u sličnim prilikama rekao da mislim da je jedan od ključnih problema naše i medijske regulative i transformacije našeg medijskog sistema u tome što mi u ovom društvu od početka, kada smo pristupili tom poslu izrade nove zakonske regulative, nismo imali pravi društveni konsenzus o tome šta mi hoćemo u toj sferi i taj se problem nama evo vuče već osam godina.

Da smo na početku svi seli - i predstavnici vlasti i predstavnici medija i medijskih udruženja i medijski eksperti i pravni eksperti i pogledali šta su evropski standardi i čemu teži demokratski savremeni svet i u kom pravcu se razvijaju i transformišu medijski sistemi - mi o mnogim stvarima danas ne bismo više vodili raspravu, nego bismo znali, prvo, šta su standardi, drugo, znali bismo da li mi te standarde prihvatamo ili ne prihvatamo.

Mi imamo jako veliki problem u tome da ćemo čuti stalno i od ljudi koji sebe smatraju pristalicama razvoja demokratije, sebe smatraju ljudima koji treba da prihvate evropske standarde, proevropski orijentisanim, evropski orijentisanim, da to tako načelno nagoveštavaju, ali kada se dođe do konkretnih pitanja imate sasvim suprotna zalaganja. Tu je, dakle, i priča o privatizaciji i o javnom servisu i o regulatornim telima, uplivu države u sve to, itd.

Rasprave o medijima se u velikoj meri vode na prilično nekompetentan način. Dominacija te vrste razgovora i nekompetentnosti nažalost je u najvišem organu vlasti ove zemlje, u Skupštini Srbije

Drugi problem koji se javlja pogotovo u poslednje dve godine jeste da se rasprave u velikoj meri vode na prilično nekompetentan način. Dominacija te vrste razgovora i nekompetentnosti nažalost je u najvišem organu vlasti ove zemlje, u Narodnoj skupštini Srbije. Setimo se samo rasprave o obaveznom uvođenju direktnih prenosa sednica od strane javnog servisa, ta je rasprava vođena inače mimo dnevnog reda, onako usput, ali je tu bilo toliko nekompetentnosti da je to skoro frapantno i naravno puno nelogičnih stvari koje se mogu samo u takvim okolnostima dogoditi, kada se potpuno zanemari i šta je nekakav standard i šta je struka i šta je javni interes. Pa ste imali situaciju da radikali predlože direktne prenose iz skupštine, da to prvi podrže predstavnici LDP-a, što je potpuno neverovatno, a da zatim podrže onda i sve ostale političke stranke, ali da se niko, apsolutno niko u parlamentu ne javi za reč da kaže: čekajte,

ljudi, to nije demokratski, ni evropski, ni konstruktivno, itd. To je, recimo, jedna od vrlo, vrlo značajnih ilustracija onoga što se nama dešava.

Ako bih pokušao direktno da odgovorim na temu "Mediji u Srbiji - više ili manje regulative", odgovor je kontradiktoran. Mi u Srbiji u ovom trenutku imamo i manjak i višak regulative. Manjak imamo u tome što još nismo, bilo je o tome reči i neću da dužim, nismo još regulisali digitalizaciju i tek smo napravili, ali još nemamo usvojen zakon o koncentraciji i tu smo manjkavi, ali imamo viška regulative, to je već pomenuto, jer imamo zakone koji su međusobno kontradiktorni, jedni druge isključuju. S jedne strane zakon o javnom informisanju i zakon o radiodifuziji predviđaju jedno, a zakon o glavnom gradu i zakon o lokalnoj samoupravi sasvim drugo, i svi su ti zakoni još uvek na snazi.

Sprega medija i politike je važno pitanje. Kada političari govore o toj sprezi, oni govore samo o tabloidima, o tome kako tabloidi o njima pišu netačno, a kada eksperti govore o tome, oni kažu: zašto političari ne dovedu do kraja privatizaciju Politike

Pokušaću taksativno, onako kako je naša medijatorica pomenula ova pitanja, da o svakom kažem po reč, dve. Vidite, sprega medija i politike, to jeste jedno važno pitanje, ali prosto je uočljivo i vrlo zanimljivo da se u poslednje vreme ta rasprava vodi na dva koloseka. Kada političari govore o sprezi medija, oni govore samo o tabloidima, o tome kako tabloidi o njima pišu netačno, neprovereno, jer hoće da ih ukaljaju pa su u sprezi sa neakvim tajnim centrima moći koji hoće nekome da naude, itd. A kada eksperti govore o tome, oni kažu: zašto političari ne dovedu do kraja privatizaciju Politike. Zaboga, to je isto sprega politike i medija jer zakon već pet godina predviđa da svi mediji, pogotovo štampani, moraju da budu privatizovani, a država i dalje ima 50% vlasništva u Politici i 30% u Večernjim novostima. Izvinite, jel to nije sprega? I to pazite, tu bar imamo zakonsku odredbu, ovo ja, kako da kažem, nemojte me pogrešno razumeti, ja ne podržavam to što se dešava u tabloidima, i sâm sam, i svi smo mi žrtve tabloida, ponekad i o nama tabloidi pišu, o "NVO mafiji", o "kvazistručnjacima", o "lobistima protiv interesa privatnih medija", itd, stalno nas tako imenuju, objavljuju naše fotografije, dakle i mi smo žrtve toga.

Ali tu moramo da se ipak prisetimo jedne važne stvari - ko hoće da učestvuje u javnom životu i da bude u javnoj sferi na ovaj ili onaj način, a pre svega kao političar, mora biti svestan da će biti više izložen. Ne opravdavam ni jednu neistinu, ne opravdavam ni jednu namernu insinuciju u odnosu na bilo koga, ali to je jedna stvar, i iskreno, to se teže sređuje, ali ovde gde imate zakonske osnove... Pazite, država je nedavno imenovala nove članove upravnog odbora lista Politika, ja sam zaista očekivao od tih ljudi koji su se zaista borili za demokratiju, itd, da kažu: mi u tome nećemo da učestvujemo. Jer oni verifikuju nezakonito ponašanje države u toj oblasti i oni razmišljaju o tome da li treba smeniti ili ne treba, da li treba objaviti konkurs ili ne treba, umesto da kažu: zaboga, gospodo, već tri godine je istekao rok kada je list Politika trebalo da bude 100% privatna i mi tu nemamo šta da tražimo.

Kada se list privatizuje, što i jeste evropski standard, što jeste i naša zakonska obaveza, onda će moći da se razgovara o tome da li ćemo dobiti glavnog urednika koji nam se više ili manje sviđa od ovoga koji je sada glavni urednik. To je jednostavno nešto na šta ne bi smelo da se utiče. To

su ti primeri, pre četiri godine imenovan je generalni direktor RTS, i taj pritisak o direktnim prenosima, to su sve mnogo krupnije intervencije nego to što se tu i tamo pojavi u tabloidima, a to je takođe nešto što treba da se sredi i treba naša branša time da se bavi.

Mi smo mnogo više dostigli evropske standarde u regulativi nego u praktičnom ponašanju na osnovu te regulative, pa onda iz toga nije teško izvući zaključak ko je za to odgovoran.

Da li smo dostigli evropske standarde u regulativi? Mi smo tu mnogo više dostigli nego u praktičnom ponašanju na osnovu te regulative, pa onda iz toga nije teško izvući zaključak ko je za to odgovoran. Javni servisi, ja se slažem, u pogledu javnih servisa ne treba ništa krucijalno menjati zakonski, treba ići za evropskom praksom, mislim da uopšte nije suštinsko pitanje da li treba poseban zakon ili ne, nego šta su odredbe o javnom servisu i u kojoj meri one još treba da ostanu u bilo kom zakonu i kako se taj javni servis ponaša, da se mnogo više vodi računa o tome da li on ostvaruje svoje funkcije javnog servisa koje su poznate kao evropski primeri. Mislim da naši javni servisi nisu još uvek dostigli zadovoljavajući stepen ostvarivanja tih svojih funkcija, mada tu nekakvih naznaka ima i razvija se, ide to na bolje, ali još bi se moglo od njih očekivati.

Privatizacija medija, da ne dužim, samo da se saglasim da je to jedan od standarda. Da smo mi tada razgovarali o dualnom modelu vlasništva, da smo mi tada, pre osam godina razgovarali o tome šta je suština transformacije medijskog sistema posle perioda socijalizma, onda ne bismo u okviru odustajanja od privatizacije tražili rešenja za neke legitimne zahteve kao što je npr. ostvarivanje prava nacionalnih manjina koje je nesporno, koje mora da se zadovolji na najvišem nivou standarda. Ali ja ponovo kažem, ne može se legitimni zahtev ostvarivati nelegitimnim sredstvima, mora se naći drugačiji način.

Nisam zadovoljan koliko je RRA nezavisna

Nezavisnost RRA, mnogo puta smo do sada imali razgovore o tome, ja nisam zadovoljan koliko je to telo nezavisno, jer evo, recimo, i taj pritisak iz parlamenta je rezultirao time da je RRA napravio odmah obavezujuće uputstvo za RTS da mora da prenosi direktne prenose sednice skupštine. Oni su kasnije to obavezujuće uputstvo povukli, ali kažem ponovo, dobro je što je Ustavni sud posle izvesnog vremena takođe odreagovao i to obavezujuće uputstvo proglasio neustavnim, a podsetio bih da RRA ima još jednu presudu Vrhovnog suda protiv jedne svoje odluke. Pazite, neko je malopre rekao kako ide privatizacija pa je naveo Dragana Markovića Palmu, pa izvinite, to je stvar o kojoj treba da vodi računa regulatorna agencija. Jel je televizija Bogoljuba Karića ugašena zbog toga što je on sebe promovisao stalno i svoju partiju, itd? Zašto je TV Palma drugačija? Zašto smo tek nedavno saznali da je RRA prvu opomenu izrekla televiziji Palma nedavno, a imala je za to razloga onoliko? I nije samo to medij koji je dao razloga, da ne govorimo o radio Fokusu i o nekim drugim o kojima smo govorili i javno davali argumente. Međutim, RRA ne reaguje.

Dakle, ja bih mogao da navedem jako mnogo razloga zašto privatizacija medija nije idealna, jer dovodi do programske redukcije, jer vlasnici odustaju od onih sadržaja koji nisu komercijalni, itd, ali država može pravilima koja se odnose na elektronske medije i privatne da ih dovede u

situaciju da oni moraju da poštuju javni interes. I na kraju krajeva, nemojte da o tome trošimo vreme jer to cela zapadna, a sada već i centralna Evropa zna i zna te načine i zna ta pravila, to je postignuto i zašto ne bismo i mi samo posegnuli za time.

Da li će biti u ovoj zemlji dva regulatorna tela? Ja ponekad razmišljam o tome, evo pre neki dan smo bili u Novom Sadu i razgovarali i baš niko nikog nije uspeo da ubedi i to će ostati verovatno na tom nivou i dalje. I na kraju, što reče Janjić, verovatno će biti onako kako kaže politička većina, ali upravo zbog toga se ja pridružujem onome što reče malopre kolega Radojković, ovakvi sastanci su delotvorni zaista samo ako možemo da do kraja ovakvih sastanaka ostanemo zajedno sa predstavnicima koji su u parlamentu. Ja se nadam da neću nikoga povrediti ako kažem da našim najvišim političarima, pa i predstavnicima parlamenta, treba jedna temeljna edukacija u ovoj oblasti da bi uopšte mogli da vodimo kompetentne razgovore. Ja znam da će na kraju biti kako volja većine hoće, ali mislim da treba iskoristiti sve mogućnosti pre toga da ljudi koji dižu ruku u parlamentu za ovo ili ono rešenje stvarno budu naoružani svim mogućim argumentima, stručnim, konstruktivnim, pravim, pa da tek onda na osnovu toga odlučuju. Ako onda kažu "mi smo za", a to je u suprotnosti sa određenim standardima, onda se zna da je to protiv toga, nemojmo se onda pretvarati.

Ako imamo dva regulatorna tela, onda jedno telo isključuje nezavisnost onog drugog i nema nezavisnog regulatornog tela

Ja kažem za regulatorna tela, da li dva ili jedno, po mom sudu to se može, ako se razumemo i ako svi sve te stvari znamo, završiti samo jednom rečenicom - ako imate dva regulatorna tela, onda jedno telo isključuje nezavisnost onog drugog i nema nezavisnog regulatornog tela. O svemu drugom sam spreman da razgovaram, i o najvišem stepenu autonomije i o svemu tome, ali jednostavno to onda neće biti nezavisno regulatorno telo, da ne govorim o tome šta će se dogoditi za dve-tri godine.

A što se konvergencije tiče, ja tu imam jedan stav i to je trend koji uveliko ide u Evropi, ali ja se tog trenda pomalo pribojavam, ja to moram da kažem iako znam da mu se teško može odupreti, jer mi se čini da u Evropi u toj stvari dominiraju stavovi koji zastupaju interese biznisa i koji uglavnom jedan tehnološko-ekonomski aspekt stavljaju u prvi plan, a ne aspekt programski i aspekt ostvarivanja javnog interesa. Ali ovo nije mesto za tu temu, pa ćemo možda imati prilike da o tome razgovaramo drugi put. Hvala.

(Rade Veljanovski, Fakultet političkih nauka)

Aleksandar Avramović: Gledalište i slušalište u Srbiji veruje programima RTS

Poštovani učesnici ovog značajnog skupa koji se održava u nizu onih koji će se verovatno održavati u okviru javne rasprave o ovoj temi, iskoristiću nešto što se danas dogodilo, povodom jednog vrednosnog suda u jednom od uvodnih izlaganja, da pokušam da budem dovoljno ilustrativan.

Naime, profesor Mićunović i ostali učesnici ovoga skupa iz poslaničkog sastava bi i dalje bili ovde da smo ugasili kamere u skupštini, tako da bi sve bilo u redu.

Dakle, na početku današnjeg skupa rečeno je da smo upropastili drugi kanal RTS-a prenosima skupštine, a ja bih morao da vas podsetim, doduše i kolega Veljanovski je to pomenuo, da je naša reakcija na obavezujuće uputstvo koje je izdala RRA bila jasna, uređivački precizna, a u formalnom smislu je ishodovala i zahtevom, tj. podneskom Ustavnom sudu što je dovelo i do njegovog stava o oceni neustavnosti takvog akta.

Takođe bih hteo da podsetim da smo ovo pitanje anticipirali još 2003. i 2004. godine, a naročito sa proleća 2005. godine, da smo podneli jednu od desetine inicijativa za izmenu zakona o radiodifuziji, da bi se već tada, pre nego što se raspiše konkurs za frekvencije obezbedio parlamentarni kanal i na taj način, poput dobre evropske prakse, obezbedilo to što bi u svakom slučaju predstavljalo odgovarajuću potrebu, jer i profesor Mićunović je malopre rekao da, kada je reč o skupštinskim prenosima, reč je i o tekovini. Dakle, svaka zamerka RTS-u u ovom trenutku na skupštinskim prenosima, pa i na osnovu ovoga što je malopre Veljanovski govorio da je skupština jednoglasno donela zaključak, a kao što je donela zaključak, ona može doneti i zakon. Dakle, govorim sa praktičnog aspekta, sada je prilika.

Što se uređivačkog stava tiče, on je vrlo precizan i jasan, prilika je da u predstojećoj izmeni zakona o radiodifuziji ovo pitanje bude direktno regulisano i da ne bude ostavljena varijanta da može svaka politička potreba da bude uvod u nešto što se zove "hajde da uređujemo nacionalni javni servis"

A što se uređivačkog koncepta tiče, bar je nas nekoliko ovde koji smo hronike raznih zasedanja, a pogotovo skupštinskih, umeli i na radiju i na televiziji da pravimo tako da dobro, da svrha obaveštavanja gledalaca i slušalaca uvek može vrlo efikasno i vrlo kvalitetnije da se ostvari i da se spreči da skupština bude televizijski studio za promociju odgovarajućih političkih ideja i ne znam čega još. Dakle, što se uređivačkog stava tiče, on je vrlo precizan i jasan, prilika je da u predstojećoj izmeni zakona o radiodifuziji, što je takođe bila naša redovna inicijativa u više navrata, ovo pitanje bude direktno regulisano i da ne bude ostavljena varijanta da može svaka

politička inicijativa, ili politička potreba pre svega, da bude uvod u nešto što se zove "hajdemo da uređujemo nacionalni javni servis ili radio ili TV program".

Podsećam na ovu inicijativu o parlamentarnom kanalu da bih to povezo i sa predstojećim izmenama zakona, s obzirom da predstoji digitalizacija, prilika je da jedan od budućih digitalnih kanala bude skupštinski kanal i da se na taj način reši ovo pitanje, ukoliko se tako budemo i u stručnoj javnosti i u nadležnim organima dogovorili.

Za razliku od ove ocene uređivačkog stava prema skupštinskim prenosima, takođe je u uvodnom izlaganju rečeno da jedan drugi sadržaj koji se našao na programu, a reč je o suđenju Šešelju, nikako tu nije trebalo da se nađe, koliko sam razumeo i da priča o milion i više potpisa ne stoji. Dakle, 1.300.000 ljudi je potpisalo i ta dokumentacija postoji. I kada je reč o tome da li su svi platili pretplatu ili ne, to zaista nismo proveravali, slažem se sa tim da je bitno da pretplatnici uređuju program, pa u skladu sa tim je i ova uređivačka odluka doneta i ona se u ovom prethodnom periodu pokazala celishodno, s tim što zaista vreme koje skupština i ovi prenosi troše umanjuje ukupnu mogućnost za plasman ostalih sadržaja u našem programu.

Ocena da nije ostvaren koncept javnog servisa nikako ne bi mogla da stoji iz najprostijeg razloga što smo svakodnevno pred sudom gledalaca i slušalaca. Istraživanja pokazuju da gledalište i slušalište u Srbiji veruje programima RTS

Ali sigurno je da ocena koju smo čuli da javni republički radiodifuzni servis nije ostvario izričito svoju funkciju, tj. da nije ostvaren koncept javnog servisa, takva ocena nikako ne bi mogla da stoji iz najprostijeg razloga što smo svakodnevno pred sudom, tj. na sudu gledalaca i slušalaca. Podsećam da RTS emituje četiri radijska programa, od kojih je jedan kompletno program kulture i dva TV programa, da ne govorim o satelitskom programu kao čistoj državnoj funkciji koja se takođe finansira iz pretplate i da svakog dana imamo meritorne podatke o gledanosti, a i iz redovnih istraživanja o poverenju takođe vrlo precizne podatke o tome da gledalište i slušalište u Srbiji veruje programima RTS.

Kada je reč o kvalitetu programa možemo se baviti analizama, ali nedvosmisleno sva istraživanja i dosadašnje rasprave su pokazale redovno poboljšanje kvaliteta svih sadržaja i to gledalište pokazuje time koliko nas gleda. Dakle, pogotovo kada je reč o događajima koji izazivaju posebnu pažnju javnosti, tada će se i više od 60% onih koji gledaju televiziju uopšte naći na našim frekvencijama, što je takođe opšte poznato.

Nema potrebe za donošenjem posebnog zakona o javnim servisima, bar ne u ovom trenutku

Kada je reč o dilemama koje su i danas na neki način ovde pomenute, da li smo ili ne za izmenu zakona o radiodifuziji, vrlo precizno ponavljam da smo pokrenuli više od deset inicijativa u prethodne dve godine, a nedavno smo pokrenuli vrlo preciznu inicijativu za izmenu zakona o radiodifuziji. Takođe, preciznog smo stava da nema potrebe za donošenjem posebnog zakona o javnim servisima, bar ne u ovom trenutku, i da su mnoga druga područja, tj. delovi zakona o radiodifuziji upravo oni koje moramo promeniti.

Emisiona tehnika i veze u ovoj državi moraju biti nosilac digitalizacije i to se mora uraditi što pre

Dakle, kada je reč o zakonu o radiodifuziji u delu koji se odnosi na emisionu tehniku i veze, što je takođe pominjano da je moglo da se uradi a nije, već smo vrlo precizno rekli, već strategijom o razvoju radiodifuzije do 2013. godine precizno je rečeno da emisiona tehnika i veze treba da se formiraju kao poseban organizam, posebno javno ili odgovarajuće preduzeće drugog organizacionog ustrojstva i da tu nije ništa sporno. Međutim, kada se zna da je ratna šteta od preko 500 miliona dolara uglavnom učinjena na objektima emisione tehnike i veze, verovatno je država koja je to trebalo da uradi odustala od toga i tako to traje do danas. Dakle, ništa nije sporno kada je reč o emisionoj tehnici i vezama i to se može i ovog trenutka uraditi u okviru postojeće regulative, ali ako već treba da se reši zakonom, onda ćemo još jednu proklamaciju, ovog puta sa zakonskom snagom, doneti. A dotle vreme teče, približava se 31. 12. 2011. godine kada ćemo u okruženju imati kompletno nebo, tj. kompletan etar pokriven snažnim digitalnim signalima i možda ostati uskraćeni da imamo prave mogućnosti da emitujemo vlastite programe. Dakle emisiona tehnika i veze u ovoj državi moraju biti nosilac digitalizacije i to se mora uraditi juče, mi to pitanje i stav ponavljamo već godinama. Sami iz skromnih sredstava pretplate već činimo konkretne korake, što je takođe i javnosti i učesnicima ovoga skupa poznato.

U delu zakona o radiodifuziji koji se odnosi na pretplatu, neću vas zamarati detaljima, neophodno je izvršiti temeljite izmene zbog toga što je reč o mehanizmima koji uglavnom teško mogu da se implementiraju, a pogotovo mogu poslužiti, pogotovo kad se to hoće, za zloupotrebe i kao izvori nesporazuma pa čak i sukoba, što su neki događaji u minulih par meseci i pokazali. Pogotovo ako se nešto hoće da politizuje. Dakle ceo taj segment se mora rešiti, pitanje odnosa sa kablovskim operaterima, mora se rešiti pitanje satelitskog programa kao *par excellence* državne funkcije i uzeti rešenja koja već u Evropi postoje, uzeti englesko, franusko ili nemačko iskustvo, sasvim je nebitno, ali u svakom slučaju se i to pitanje mora rešiti. Podsećam još jedanput da do današnjeg dana nije rešeno pitanje RTV Priština, tj. onoga što je u okviru RTS ostalo iz ranijeg javnog preduzeća, a što je deo RTV Priština, itd, itd.

O svim ovim stvarima mora se još jednom temeljno prodiskutovati, naći odgovarajuća rešenja i što pre ići u promene zakona

To su teme, a ima ih još bar pet vrlo krupnih koje su bile predmet našeg opet vrlo preciznog i redovnog obraćanja nadležnim organima. Iniciranje izmena i dopuna zakona o radiodifuziji, ostajemo pri tome, i u ovom trenutku da se o svim ovim stvarima mora još jednom temeljno prodiskutovati, naći odgovarajuća rešenja i što pre ići u promene zakona, pogotovo onoga što se odnosi na egzistencijalni deo i ostvarivanje mogućnosti za dalji razvoj javnog radiodifuznog servisa. Baš kao što je pre neki dan na sastanku u Sava centru rečeno o ostvarivanju njegove funkcije glasa naroda, čemu je upravo imajući podatke o poverenju naroda RTS težila i verujemo na osnovu tih rezultata da je to u ovom trenutku i ostvarila u najvećoj meri.

Takođe, samo u nekoliko rečenica, povratka nema, ali mora se i moralo se možda i ranije uraditi,

međutim morale su da se reše ranije neke stvari koje se sada potežu kao osnov za zaustavljanje privatizacije. Naime, neke funkcije, pre svega u informativnoj sferi, kada je reč o lokalnim samoupravama, tj. na teritorijama opština i regiona, morale su da budu rešene na drugi način. Mi smo naime pre podele frekvencija takođe predlagali konkretna rešenja koja su u evropskoj praksi poznata, tzv. mogućnost regionalnih programa u okviru javnih radiodifuznih servisa, kako Srbije, tako i Vojvodine. To jednostavno niko nije hteo da čuje, elaborati u tom smislu i sa tim sadržajem postoje, ali su frekvencije podeljene i sada tih frekvencija više nema. Dakle, i ovaj problem smo anticipirali pre svega sa stanovišta velikog iskustva i, dopustite, mog ličnog iskustva u Radio Beogradu koji je decenijama bio nosilac integrativne funkcije razvoja radiodifuzije u Srbiji, i to i u programskom i u tehničkom smislu radio na jedan od najboljih načina u Evropi o čemu postoji validna dokumentacija. Hvala vam lepo.

(Aleksandar Avramović, RTS)

Rodoljub Šabić: Naš glavni problem je odsustvo političke volje koja može da obezbedi da zakon, dobar ili loš, bude primenljiv

Hvala. Potrudicu se da ne govorim dugo, zapravo mislim da je možda vreme da u ovaj skup unesemo i notu neozbiljnog.

Jutros mi pade na pamet jedan vic koji sam čuo davno, još kada sam bio mlad čovek, smišljam to da bih ilustrovaio paradokse partipluralizma koji je bio svojstven nekadašnjem socijalističkom samoupravljanju. Vic se svodi otprilike na to kako stranac gleda kako jedan čovek ide i kopa kanal, a odmah pola sata iza njega ide drugi i zakopava taj kanal. I on pita: pobogu, šta radite, to je besmisleno? Oni kažu: ne, ne, to je vrlo smisljeno, jedino ovaj iz trećeg OUR-a koji polaže cevi nije došao na posao.

Dakle, bojim se da ovakvi skupovi istomišljenika, neko je to i pre mene rekao, teško da mogu da daju neki pravi rezultat. Mislim da nije moguće isključiti mogućnost da na nekom drugom mestu sedi jedan drugi skup koji se zaklinje u iste ove ideje evropske, demokratske, u slične standarde, a koji zapravo nema ovaj aparat koji mi ovde koristimo.

Ne znam koliko smo puta produžavali rok da završimo privatizaciju i na kraju na jedan dramatičan način, ne eksplicitno, ali sa pravnog stanovišta krajnje ozbiljno doveli smo to u pitanje novim Ustavom

Šta hoću da kažem? Godina 2002. je bila kada smo mi jednim, za tadašnje prilike savremenim zakonom zacrtali dosta jasan put, da idemo na privatizaciju. To zapravo nikada niko nije doveo u pitanje, ali konstantno je to gorući problem. Ne znam koliko smo puta produžavali rok da to završimo i na kraju krajeva na jedan krajnje dramatičan način, opet ne eksplicitno, ali zapravo krajnje ozbiljno sa pravnog stanovišta, doveli smo to u pitanje novim Ustavom i to na jedan najozbiljniji način. Dakle, kako svi mi ovde, koliko god mi bili za to da medije treba privatizovati, možemo da tvrdimo da smo u pravu ako u Ustavu piše da zakon može da bude drugačiji? Neću ja sada da polemišem sa istomišljenicima, naravno, ciljno, sa našeg stanovišta mi bismo tu odredbu mogli da tumačimo onako kako nama odgovara, ali ima ljudi kojima odgovara da je tumače samo sa gramatičkog stanovišta. Ali ne pričamo o tome, pričamo o zemlji čiji Ustav ne daje primat međunarodnom pravu. Ja samo pričam u kakvom društvu živimo, u kome je sve dubiozno, mi nemamo kategorijalni aparat.

Drugo, kada konstantno za osam godina ne završite jedan proces koji je trebalo da završite za tri godine, potvrđujete da su oni drugi u pravu. Čini se da su oni u pravu, jel tako? A masa argumenata koji se sada navode u prilog tome, ja ne govorim u ironičnom tonu, razumete me potpuno, delim opservacije koje su ovde iznete, masa argumenata koje se iznose u prilog tim tezama da treba ipak relativizovati proces, da možda treba razmisliti o tome, da nam možda, bože moj, nedostaju lokalne informacije, pa nam nedostaju ovakve ili onakve informacije, iznosi se paušalno ili ako ne paušalno, onda zaboravljajući da ne činimo nešto drugo što bi ta pitanja mogla učiniti.

Ovde je spomenut internet, zar to nije problem, da li neko može tome da oponira, iako u Srbiji možda sad nije razvijen, biće za deset godina, istom onom eksplozijom kojom je išla mobilna telefonija, itd. Kako naše, recimo, te male političke zajednice na lokalnom nivou koriste internet, da li je to neko analizirao? Katastrofalno. Apsolutno nedovoljno, dakle ne koriste. Ne raste, raste nivo medijske prezentacije, ali su tamo reklamerske faze, tamo su slike predsednika opštine, tamo su politički govori, tamo nema onih informacija o kojima ja govorim, egzaktni, pravi i objektivni oblik informacija, upravo onih koje bi servis trebalo da dâ.

Nije ključ za rešavanje naših problema u normativnim sferama, nije naš problem dobar ili loš zakon, mnogo ili manje normative, mi i neke dobre zakone ne primenjujemo

Dakle, rekao sam da neću dugo govoriti, jednostavno ovo nije izolovano pitanje, ovo je pitanje koje zapravo treba tretirati na isti način, u kontekstu istih problema koje imamo u svim sferama. Nije ključ za rešavanje naših problema u normativnim sferama, nije naš problem dobar ili loš zakon, mnogo ili manje normative, mi i neke dobre zakone ne primenjujemo. Dakle naš je problem u realnoj sferi, u sferi političkog odsustva one količine volje koja može da obezbedi da zakon, dobar ili loš, da bude primenjiv. Kod nas ni dobri ni loši zakoni nisu primenjivi i tu je naš glavni problem.

Kad već spominjemo prezentaciju, mi imamo taj specifični problem borbe za Kosovo, specifičan po mnogo čemu. Mene je fascinirala činjenica, kopajući po tome, tražeći neke odgovore na

pitanja vezana za internet prezentacije pre svega tih političkih subjekata, ja sam konstatovao da npr. vi imate grad Prištinu koji se preselio u Gračanicu po našim internet podacima, ali gde god da se nalazi nema elektronsku prezentaciju i to je problem. Kako vi možete da komunicirate sa tim okruženjem na koje se pozivate, čije standarde želimo da prihvatimo? To je nadrealno, nadrealno je da nalazite sajtove albanskih lokalnih samouprava na kojima imate srpske stranice, a na našim ne, uz svu veliku količinu novca koji se troši.

Ne možete pričati priču o slobodnim demokratskim medijima kada imate pristup informacijama koji je regulisan na način kako je regulisan, kad šuma propisa ne uređuje, nego indukuje kaos u vezi sa tim šta je tajna i gde se može ograničavati pristup javnosti

Sa zadovoljstvom sam vas slušao i samo da kažem da ovo nije izolovan problem i da bi se moralo intervenisati u gomili drugih pravnih oblasti koje ne spominjemo u kontekstu. Ne možete pričati priču o slobodnim demokratskim medijima kada imate pristup informacijama koji je regulisan na način kako je regulisan, kad imate šumu propisa koja uređuje, zapravo ne uređuje, nego indukuje kaos u vezi sa tim šta je tajna i gde se može ograničavati pristup javnosti, kad je svaka reč koja je izgovorena na sednici Vlade Srbije tajna. Ne znam da li znate, u poslovniku Vlade Srbije piše da je sve što se dešava na Vladi Srbije tajna. Ne možemo da pričamo o slobodi medija kada još nismo raspravili pitanje da li je novinarska uvreda ili kleveta krivično delo ili nije. Mi to nismo rešili. Ne možete pričati o slobodnom izvoru i o tome kako ćete vi štititi izvore kada je svaki izvor, sa stanovišta mog iskustva, koji je ozbiljnije progovorio o nekoj delikatnoj temi, nastradao i to žestoko.

Dakle, ovo je jedan debelo kontaminiran, zapušten segment odnosa za koji treba stvarno kritična, jedna ozbiljna masa relevantne političke volje. I slažem se sa onima koji su govorili da se zaista mora ići u razgovore druge vrste, ovo je račun koji mora da se napravi, dakle treba što više razgovarati sa onima koji misle drugačije.

(Rodoljub Šabić, poverenik za informacije od javnog značaja)

Aleksandar Avramović: Ako govorimo o naplativosti pretplate, moramo razgovarati o mehanizmu te naplate

Pošto je postavljeno pitanje želeo bih to da pojasnim, podaci o naplati pretplate se nalaze na našem sajtu, ali ako dozvolite, ne želeći da trošim vreme, nisam detaljnije govorio o tom mehanizmu, mehanizam je vrlo bitan. Ako pitate za procenat naplativosti pretplate, onda moramo razgovarati o mehanizmu.

Reč je o sledećoj stvari: zakonom o radiodifuziji je, deo koji se odnosi na naplatu RTV pretplate od građana, rešenje je da preko elektrodistribucije na bazi korisnika elektroenergije, tj. vlasnika električnih brojila uzimamo ukupan broj tih korisnika elektrobrojila i ako se budemo bavili tim procentima bez utvrđivanja preciznog mehanizma, onda je svaki procenat netačan. O tome smo vrlo jasno govorili. Ako je reč o broju pretplatnika, između 1.400.000 i 1.500.000 ljudi svakog meseca plaća pretplatu i tendencija rasta je do 1.800.000. To je podatak koji je relevantan pošto znate da postoji baza podataka, i znate šta u zakonu piše i kako je do tog zakonskog rešenja došlo.

Mehanizam naplate RTV pretplate mora biti razrešen u predstojećim izmenama zakona

Dakle, posle odbijanja javnih preduzeća na bazi prvobitnog rešenja i zakona da će RTS sklopiti ugovor sa javnim preduzećem koje ponudi najpovoljnije uslove, kada su sva javna preduzeća to odbila, kada je Elektroprivreda Srbije vodila javnu kampanju protiv toga da nam ona naplaćuje pretplatu, znate da je došlo do izmene zakona o radiodifuziji kojima je naloženo Elektroprivredi Srbije da naplaćuje pretplatu. Taj mehanizam mora biti upravo razrešen u predstojećim izmenama zakona i zbog toga nisam danas hteo da trošim vreme da o toj stvari govorim, o pravnim licima, o naknadi, tj. pretplati na prijemnike u automobilima što takođe država nije do sada primenila. Dakle to su sve pitanja o kojima ćemo morati u okviru predstojeće izmene zakona da govorimo. Koliki je iznos? Taj iznos nije sporan, on se nalazi na našem sajtu, vrlo precizan, između 4.500.000 i 5.000.000 evra je prihod na nivou meseca od RTV pretplate, dakle taj podatak stoji.

Suzana Trninić: Hvala vam svima što ste učestvovali u našoj debati.

(Beograd, 23. oktobra 2008)